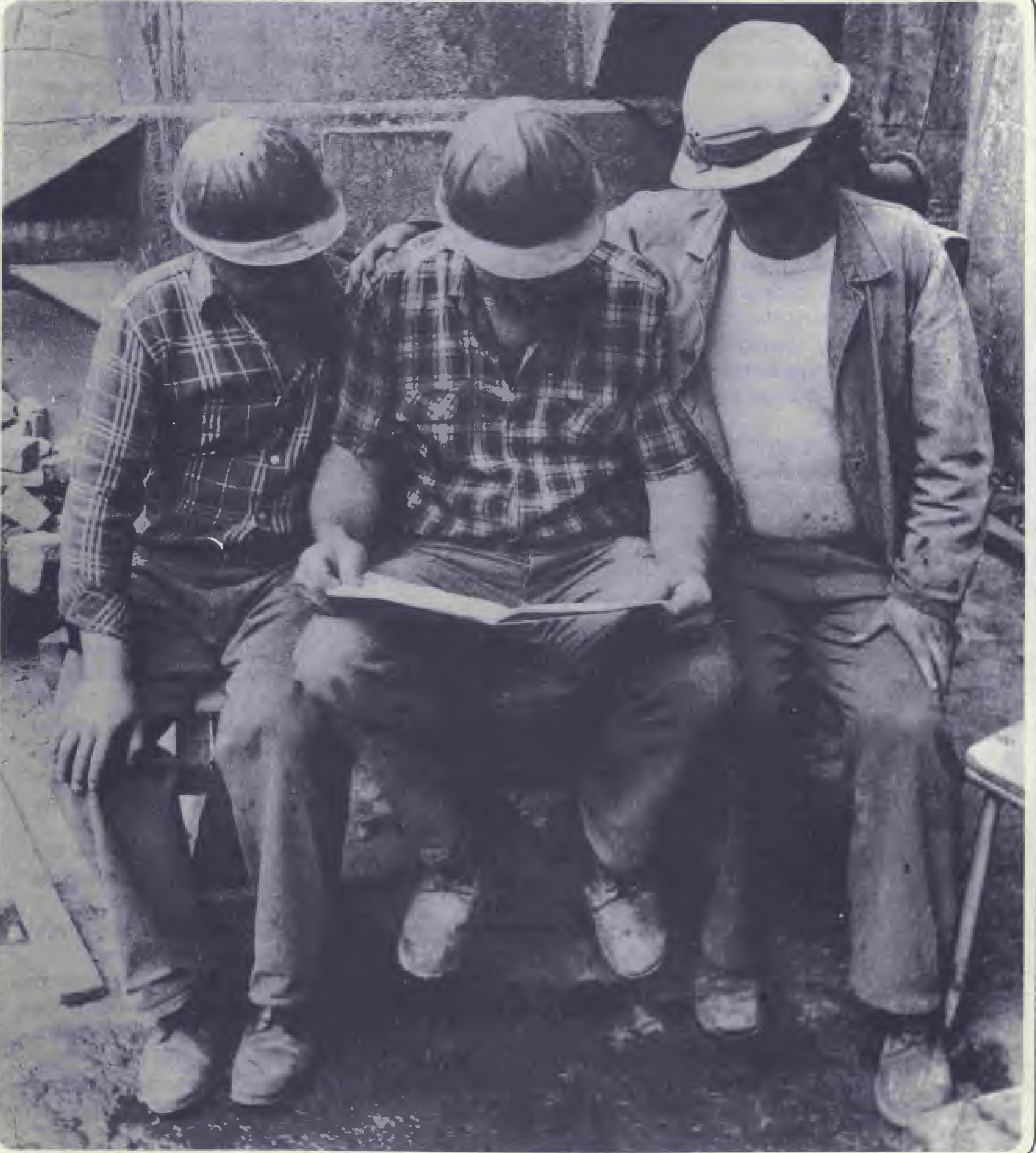
"İŞÇİLER AYDINLANSIN, AYDINLAR İŞÇİLEŞSİN"

İŞÇİ YAŞAMI

işçi sağlığı derneği merkez yayın organı

AYLIK DERGİ

1 TEMMUZ 1989 SAYI: 3 FİYATI: 1.500.— TL.

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI
EYLEM DOLU BİR AY DAHA YAŞADI

23 Mayıs: Sözleşmesi 1988 yılında imzalanan işçiler için ek zam gündeme geldi. Türk-İş Genel Teşkilatlanma Sekreteri Balaban yaptığı açıklamada kamu ve özel sektörde ücret kayıplarının telafi edilmesi gerektiğini söyledi.

Çalışma Bakanı İmren Aykut Demir-Çelik grevinin şimdiye kadar bitirilebileceğini ancak işvereni yanlış kimsenin temsil ettiğini söyledi. İşvereni Devlet Bakanı Işın Çelebi temsil ediyordu.

Kamu kesiminde çalışan 600 bin işçi adına hükümetle Türk-İş arasında varılan ön anlaşmadan sonra sorun çıktı. Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz kabul edilen protokole işverenin uymadığını ve sendikaları köşeye sıkıştırmak istediğini söyledi.

Devlet Bakanı protokolde geçen enflasyon farkı ve sosyal yardımların hesabı konusunda şöyle söyledi: "1990 yılında enflasyon % 60'ın üzerinde, örneğin % 65 olursa % 5'lik fark 1990 yılının sonunda verilir." dedi.

Hükümet Türk-İş protokolünden sonra ilk sözleşme, 138 işçinin çalıştığı ve 7 gündür grevde olan SSK Şişli İlaç Fabrikası'nda imzalandı.

24 Mayıs: Devlet Bakanı Cemil Çiçek sözleşmesi 1988 yılında imzalanan işçilerin durumunun gündeme geleceğini söyledi.

Tarım-İş Sendikası Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı'nda çalışan 14 bin işçisi için ek zam talebinde bulundu.

26 Mayıs: 23 gündür sürmekte olan Demir-Çelik işçileri grevi için görüşmeler sürüyor.

4 Haziran: Kayseri'nin Bünyan ilçesinde krom maden ocağında göçük oldu. 75 yaşındaki işçi öldü.

Kars'ın Iğdır ilçesindeki tekstil fabrikasında yangın çıktı. Yangına müdahale eden 9 işçi dumandan zehirlenerek hastaneye kaldırıldılar.

6 Haziran: Beyaz Eylem yaygınlaşıyor. Doktorların İstanbul, Ankara ve İzmir'de gerçekleştirdikleri toplu nöbet eylemine Bursa'daki doktorlar da katıldı.

Rabak-İzmit'te çalışan 300 işçi öğle yemeği boykotu yaptı. İşçiler sendikal çalışmaya katıldığı için İstanbul'daki fabrikadan atılan arkadaşları Ekrem Köse-dağ'ın işe alınmasını istediler.

Harb-İş 38 bin işçi için toplu sözleşme imzaladı.

Etibank İşletmeleri'nde çalışan Maden-İş üyesi işçilerden yövmiyeleri 5.000 liranın altında olanların ücreti en az 5.000 liraya çıkarıldı.

7 Haziran: Adana'da Amerikan üslerinin bakımını yürüten ABD WBR Şirketi kadro fazlası olduğu gerekçesiyle 550 işçiyi işten çıkarmaya kalktı. Harb-İş'in müdahalesi üzerine 174 işçi'nin çıkarılmasında anlaşıldı.

Çelik-İş ile MESS'in Demir-Çelik işyeri için görüşmeleri kesildi.

Karabük Demir Çelik Fabrikasında çalışan işçinin karısı geçim sıkıntısından dolayı kendini denize attı. Kocası 150.000 lira ücret alan kadın geçinemediklerini söyledi.

8 Haziran: Teletaş Fabrikası'nda yeni işçi çıkarmalar ile son üç ayda işten çıkarılan işçi sayısı 600'ü buldu.

9 Haziran: Türkiye'deki işçilerin ücretlerinden çok vergi kesiliyor. Petrol-İş Sendikası araştırmasında Avrupa ülkeleride bu vergi % 10 ile % 20 arasında değişirken, Türkiye'de 100.000 lira bürüt ücret alan bir işçinin 41.000 lira vergi kesintilere gidiyor.

Çankaya-Ankara belediyesinde işçilerin pozisyonları değiştirildi. 200 Belediye-İş Sendikası üyesi işçi SHP Genel Merkezine yürüdü. İşçilerin yolu polis tarafından kesildi.

Tezkoop-İş TÜBİTAK'taki çalışan işçiler için grev kararı aldı. 1.100 işçi 20 Haziran'da greve başlayacak.

İstanbul PTT'sinde çalışan 1.500 işçinin işten çıkarılması Haber-İş Sendikası'nın müdahalesi ile durduruldu. 40 işçiye altı aylık ücretsiz izin verildi.

Ağaç-İş Sendikası ile TUHİS arasında 20 işyerinde çalışan 5.000 işçi adına sözleşme imzalandı.

Türk Metal-İş Sendikası Karadeniz Bakır İşletmeleri'nde çalışan 2.000 işçi adına Türk Kamu-Sen ile anlaşmaya vardı.

10 Haziran: Sosyal sorunlardaki çarpıcı ve inanılmaz gerçek: Gaziantep il ve ilçe belediyelerine geçici olarak alınacak 150 kişilik iş için tam tamına 13.000 kişi başvurdu. Belediye on üç kişiyi sınava tabi tutarak bunlardan sadece 150 kişiyi geçici olarak asfaltlama işlerinde çalıştıracak. Kayıt işlemleri için işçiler uzun kuyruklar oluşturdu.

Belediye-İş Sendikası sözleşmesi 88 yılında imzalanan üyeleri için ek zam talebinde bulundular.

PTT işçilerine verilen günlük yarım litre süt tasarruf nedeniyle kesildi.

11 Haziran: İzmit Köseköy bölgesinde kurulu ANSA İlaç Fabrikası'nda çalışan işçilerin grevi 56. gününü doldurdu. Laspetkim-İş Sendikası üyesi 112 grevci işçiye çeşitli fabrikalardan 6 milyon lira yardım gönderildi.

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

Türkiye'deki sendikal haklar İLO sınavına alındı.

12 Haziran: SSK Dışkapı-Ankara Hastahanesi Baş Hekim Dr. Erdoğan Yüce'nin 31 Mayıs günü yapılan toplu nöbet eylemine katıldığı gerekçesiyle görevine son verildi. Sağlık Bakanı Şıvgın "Doktorların yeri sokak değildir" dedi.

13 Haziran: Çalışma Bakanı İmren Aykut Türkiye'nin İLO gündemine girmesinden dolayı Türk-İş'i suçladı.

Erkut Tekstil-Bursa Fabrikasında çalışan 200 kişiden 48'i işten çıkarıldı. Bu fabrikada 120 işçi Petrol-İş Sendikası üyesi idi.

Aynı sendikanın sözleşme imzaladığı Mutlu Akü Fabrikası'ndan 11 ve Deteks Fabrikası'ndan da 18 sendika üyesi işçi işten çıkarıldı.

14 Haziran: Demiryolları TİS töreninde konuşan Demiryol-İş Sendikası Başkanı Mehmet Acıdereli ücretlerde yapılan artışın sevindirici olduğunu belirtirken, "ancak artışların ardından zamlar gelmeye başladı, eğer enflasyon 88'deki gibi olursa bu sevincimiz kalkacaktır" dedi.

Petrol-İş Sendikası ile KİPLAS arasında 62 işyerinde çalışan 7 bin 500 işçiyi kapsayan toplu iş sözleşmesi imzalandı. İmza töreninde konuşma yapan TİSK Başkanı H. Narin "işçi arkadaşlar bizlerin kazancı sizlerin kazancının garantisidir" dedi. KİPLAS Başkanı R.Baydur ise 1989'da "işçilerin eylemleriyle sendikaların önlerine geçtiğini, sendikaların sorunları tabana indirmeden halletmeleri gerekir, yoksa işçi ve işveren sendikaların önüne geçerse sendikal sistem çatırdar" dedi.

15 Haziran: 4000 deri işçisi iki saat geç işbaşı yaptı. Deri-İş Sendikası işveren sendikası ile yaptığı görüşmede anlaşamayınca grev kararı aldı.

Öz Gıda-İş sendikası üyesi yaklaşık bin işçi "ek zam istiyoruz. Gıda işverenleri sendikasını protesto ediyoruz" yazılı çelengi işveren sendikası kapısına bırakarak eylem yaptı.

Devlet Bakanı Cemil Çiçek, TBMM Genel Kurulu'nda demir-çelik grevini değerlendirirken "Politik zeminlerde sürdürülürse bu grev kıyamete kadar sürer, yoksa yarım saatte çözeriz" dedi.

16 Haziran: Netaş'ta işten çıkarmalar yeniden başladı. Şirket yetkilileri 200 işçinin çıkarıldığını söylerken işçi çevreleri 350 kişi diyorlar.

İşsizler derneği kuruldu. Dernek sendikalaşma yüzünden işten atılan işçiler tarafından kuruldu.

Ankara'daki sağlık çalışanlarının katılımıyla 18 Haziran pazar günü yapılması kararlaştırılan mitinge Ankara valiliği izin vermedi.

17 Haziran: 10 bin grevci çelik işçisi Karabük'te yürüdü. Bağımsız Çelik-İş Sendikası Genel Başkanı Metin Türker yaptığı konuşmada "İsteklerimiz kabul edilmediği sürece grev devam edecek... Bütün Türk işçisini yurt çapında eylemlere ve direnişlere çağırıyoruz" dedi.

İşçiler yürüyüş ve miting sırasında sık sık: "İşçiyiz güçlüyüz", "Hakkımızı söke söke alırız", "İşçi sendika omuz omuza" sloganları atarken onları izleyen halk da sevgi gösterisinde bulundu.

18 Haziran: Banka işçileri Ankara'da yürüdü. Banks Genel Başkanı Mehmet Ali Evcit "Toplu iş sözleşmesi, Yüksek Hakem Kurul'unda bağıtlansa da mücadelemizden vazgeçmeyeceğiz. Yapı ve Kredi Bankası işverenini uyarıyoruz" dedi. Daha önce yapılan sendikalar yasası değişikliğinden önce banka iş kolunda grev yasağı yoktu.

Eksik maaş alan 60 bin memur emeklisi Maliye ve Gümrük Bakanı Ekrem Pakdemirli'ye başvurarak maaş farklarının ödenmesini istediler.

SP'nin düzenlediği işçi kurultayı İstanbul'da yapıldı. Yaklaşık 2000 kişi katıldı.

Belediye-İş Sendikası 2 nolu şubesinin olağan kongresi yapıldı. Seçimleri Zülfi Karaağaç'ın listesi kazandı.

Deri-İş sendikası Beyoğlu Şubesinin olağan kognresi yapıldı. Eski yöneticiler tekrar seçildi.

19 Haziran: TÜBİTAK Ankara ve Gebze'deki işletmelerinde çalışan 1100 işçi için anlaşmaya varıldı, daha önce alınan grev kararı kaldırıldı.

21 Haziran: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Türkiye'yi 1402 sayılı Sıkı Yönetim Yasasının 111 sayılı uluslararası sözleşme hükümlerini çiğnediği gerekçesiyle 'kara liste'ye aldı. Bu kararın alınmasında Mart-Nisan aylarındaki kapsamlı ve çok büyük katılımlı 'vizite' eylemlerinin ve 1 Mayıs gösterilerinin etkisi olduğu söyleniyor. Türkiye Hükümeti daha önce söz konusu yasayı düzelteceği sözünü vermişti.

23 Haziran: Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Münir Ceylan Altıncı beş yıllık kalkınma planı için "bir avuç yerli yabancı sermaye kesiminin çıkarlarını korumaya" yönelik olduğunu belirtti.

Elazığ Fırat Üniversitesinde çalışan 250 işçi Rektör tarafından işten çıkartıldı. Türk-İş'e bağlı Koop-İş sendikası üyesi işçiler, işvereni Türk-İş Yönetim Kuruluna şikayet ettiler.

TÜBİTAK işçileri işyerleri için yapılan ve sadece % 80'lik ücret artışını sağlayan Tezkoop-İş Sendikası Genel Merkezinin yaptığı sözleşmeyi kınadılar. İşçiler Tezkoop-İş Sendikası 3 nolu şubesinin düzenlediği basın toplantısında Genel Merkezi sarı sendikacılıkla eleştirdiler.

24 Haziran: İskenderun'daki grevci çelik işçilerinin mitingi İstanbul'daki Bulgaristan'ı kınama mitingi nedeniyle yasaklandı.

Kocaeli'ndeki Rabak, Bastaş ve Phillips işyerlerinde çalışan ve Bağımsız Otomobil-İş sendikası Kocaeli şubesine üye yaklaşık 600 işçi grevdeki ANSA ilaç fabrikası işçilerini ziyaret etti.

Gebze'deki Hisarçelik Döküm Sanayi'nde çalışan Otomobil-İş Sendikası'na üye 240 işçi toplu vizite eylemi yaptı. İşçiler iş ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini istediler.

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

24 BİN ÇELİK İŞÇİSİ GREVDE

10 bin Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları işçisi ve 14 bin İskenderun Demir Çelik Fabrikaları işçisi için 1988 yılının sonlarında başlayan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri, sendikanın aldığı grev kararıyla kesildi. Sendika 22 Martta greve çıkacaktı. Grev Bakanlar Kurulu Kararı ile askıya alındı. Çelik işçisi çeşitli eylemlerle bu kararı protesto etti. Yasağın kalkmasıyla 4 Mayısta grev başladı.

Kamu işletmeleri olan fabrikaları, satış ve depo müdürlüklerini Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası MESS temsil ediyor. Grev öncesi, MESS daha önce Türk-İş'e bağlı Türk Metal Sendikası ile yaptığı sözleşmelerdeki gibi %122 ücret artışı verdi. Ancak bu iş yerlerinde çalışan 24 bin işçiden % 25'i, en düşük ücret olan 604 lira saat ücreti alıyor. Bu durumda, bu yüzdeli artış sadece bir kandırmaca olmakta. İşçilerin temsilcisi bağımsız Çelik-İş Sendikası ise seyyanen 2400 lira ücret artışı istedi. Sendika önderleri MESS ile pazarlıkları sürdürdü. Daha sonra başta Başkan olmak üzere Çalışma Bakanı İmren Aykut, Devlet Bakanı Işın Çelebi ve Devlet Bakanı Cemil Çiçek devreye girdi. Sendikanın karşısında şimdi koskoca bir devlet işvereni ve MESS var.

Sürmekte olan grev hakkında bilgisine başvurduğumuz Genel Başkan Metin Türker "Grevin sürmesinde büyük menfaatleri olanlar var. İşveren de anlaşmaya yanaşmıyor. Grevin bitmesinden korkan iş çevreleri var. Bizim istemlerimizin çok olduğu şeklinde kamuoyu oluşturuluyor. Biz, en düşük ücret olarak, greve çıktığımız tarihteki 1 ton demirin karşılığını istiyoruz. Bunun için de sonuna kadar mücadelemizi sürdüreceğiz" dedi.

Çelik-İş İstanbul Şube Başkanı Muzaffer Gökçeoğlu İstanbul Şubesinin 11.000 üyesinin grevdeki işçilerle beraber olduklarını söyledi. Gökçeoğlu "İşverenin önerdiği yüzdeli ücret artışı, işçinin menfaatine olamaz. Çünkü; grevdeki 24.000 işçiden 6.000'i en düşük saat ücreti olan 604 lira saat ücreti ile çalışmaktadır" dedi.

Grevdeki 10.000 Karabük çelik işçisinin bağlı olduğu Karabük Şube Başkanı Enver Boro; "Mücadelemizi sürdürüyoruz. Biz seyyanen, yani her işçiye 2.600 lira saat ücreti artışı istiyorduk. Toplu pazarlıkta 2400 liraya düştük. Bu prim hariç ortalama net 400.000 lira ücret demektir. Primle beraber 550.000 lirayı bulur. Mücadelemizi sürdüreceğiz" dedi.

Telefonla aradığımız İskenderun Şube Başkanı Ali Ulukanlıgil yerinde yoktu.

Grevci işçiler bir taraftan grevlerini sürdürüyorlar, bir taraftan da haklılıklarını kamu oyuna duyurmak için çeşitli eylemler yapıyorlar. Bunlardan en yığınsalı 17 Haziranda yapılan Karabük mitingi oldu.

İşçiler grevlerinin 45'inci gününde Karabük caddelerini doldurdular. "İşçiyiz, Güçlüyüz", "Hakkımızı söke söke alırız" sloganları sokaklarda çınladı.

İşçilerin yanlarında yer alan eş ve çocukları boş tencereleri sık sık havaya kaldırıp sloganlara eşlik etti.

Miting alanına giden işçileri esnaflar kepenk kapatarak destekledi. 3 km'lik yürüyüşü izleyen çevre halkı alkışlarla grevcilerin yanlarında olduklarını duyurdular. Mitingde konuşan Sendika Genel Başkanı Metin Türker "Grevimizi kırmak için her çareye başvuran MESS grevle hak alınamayacağı fikrini yerleştirmek istiyor" dedi.

24 Haziranda yapılacak olan İskenderun mitingi yasaklandı. Bu miting 8 Temmuzda yine İskenderun'da yapılacak. İskenderun grevci çelik işçileri dayanışma için bir banka hesabı açtılar; İş Bankası Merkez Şubesi, Hesap No: 8/6403 İskenderun.

İşçi Sağlığı Derneği grevci işçilerle dayanışma içinde olduğunu, Dernek yetkililerinin Ankara'daki Çelik-İş sendikasının Genel Merkez'ini ziyaretleri sırasında, Genel Başkan Metin Türker'e ifade ettiler. Ayrıca grevci işçileri, eş ve yakınlarını ücretsiz olarak sağlık taramasından geçirmeyi önerdiler.

İşçi Sağlığı Derneği toplu sözleşmedeki işçi sağlığı ve iş güvenliği hükümlerini işçiler açısından en iyi şekillerde uygulanması için her türlü çalışmaya hazır olduğunu sendika yönetimine bildirerek, "Sınıf kardeşlerimizi bu haklı mücadelelerinde sonuna kadar destekleyeceğiz" dedi.

İşçi Yaşamı baskıya girerken grev, coşku, direnç ve kararlılıkla sürüyordu.

İ.S.D. Sendikalar Bürosu

ILO GÜNCESİ

22 Haziran 1989

Türk-İş Temsilcisi Önder Aker: Türkiye'deki sendikal düzen, hukuk düzeninin sıkı yönetimin olduğu bir ortamda, işveren istemleri doğrultusunda, işçiyi korumak üzere değil, devleti işçiye karşı korumak üzere getirildiğini belirtti.

Hükümet Temsilcisi Bilge Can Korel: "1988 yılında sendikal yasalarda olumlu değişiklikler yapıldığını belirtti. Türkiye'nin ILO'ya ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmede özen gösteren bir ülke olduğuna işaret etti.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut:

"Bunlar fevkalâde doğal işlemlerdir. ILO, zorla büyütülen, abartılan bir konu haline getirildi" dedi. Türkiye'nin ILO'da kara listeye değil özel paragrafa alındığını belirterek, ILO'nun adeta canavar gibi gösterilmesinden yakındığını bildirdi.

23 Haziran 1989

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz:

"Kimin gayretiyle olacaktı? Herhalde işverenlerden böyle bir gayret beklenmiyor. Türk-İş tam dört yıldan beri Türkiye'deki işçi hak ve özgürlüklerinin tam anlamıyla kullanılmasını, demokrasiye, hür sendikacılığa uymayan durumları gündeme getirmiştir. Türkiye, dört yıldan beri ILO Aplikasyon Komitesi'nin gündemindedir.

TİSK Genel Sekreteri Kubilay Atasayar:

"Türk-İş temsilcisi komisyonda tenkit ölçüsünü aşan ve Türkiye'yi küçük düşürücü boyutlara varan bir konuşma yaptı" dedi.

Türk-İş Genel Sekreteri Mustafa Başoğlu:

"Karardan dolayı Türk-İş'i suçlamak haksızlıktır" dedi.

İşveren Grubu Başkanı Ischelan:

Uzmanlar komitesinin saptamaları ve verilen bilgilerin, durumun ciddiyetini ortaya koyduğunu, sonuç olarak her şeye rağmen Türk hükümetine olumlu çabalar için şans tanınması görüşünde olduğunu söyleyerek, "diyaloğu savunuyoruz" dedi

Çalışma Bakanı Aykut:

"Karar, hükümeti teşvik için alınmıştır. Sorun yok." dedi.

Türk-İş Genel Başkanı Yılmaz:

"Özal hükümeti, yasal düzenlemeleri yapmak ve çalışanların temel sendikal hak ve özgürlüklerini eksiksiz tanımak zorundadır" dedi.

Hak-İş Genel Baş. Necati Çelik:

"Kararı yumuşak lanse etmeye gerek yok. Köklü ve kalıcı iyileştirmelere zaman geçirmeden gidilmelidir" dedi.

ICFTU Yıllık Raporunda: "Türkiye'de işçi haklarına aykırı yasalar hâlâ yürürlükte" dendi.

24 Haziran

İnsan Hakları Derneği 1402'likler Komisyonu Başkanı Doç. Dr. Nurkut İnan ve Komisyon Sekreteri Haldun Özen "Eğer, daha önce yapılmış olan önerilerimiz iktidarca dikkate alınsaydı, Türkiye'nin kara listeye girmesi gibi üzücü bir durum ortaya çıkmayacaktı.

İHD raporunda, hükümet tarafından 1402 sayılı sıkıyönetim yasasının değiştirilmesine ilişkin bir yasa tasarısının

MM'ye gönderildiği anımsatılarak, "hükümet tasarısı 12 Eylül sonrasında beklenen demokratikleşme ve sivilleşme süreçlerine, 1982 Anayasasına, TC hükümetlerince imzalanmış olan insan hakları sözleşmelerine ILO ilkelerine ve 111 sayılı ILO sözleşmesine aykırıdır" deniliyor.

Türkiye'nin 'kara liste'ye alınmasıyla ilgili bir açıklama yapan Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik de Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz gibi, "kalıcı ve köklü iyileştirmelerin zaman geçirilmeden yapılmasını" istedi. Çelik, "zira ciddi yara alan ulusal saygınlığımızın yeniden kazanılması, ancak bu yolla mümkün olabilir" dedi.

Ingiliz Delege:

Grev hakkının çok ağır biçimde yasaklar içinde olduğunu vurguladı. Hükümet sözcüsünün 151 sayılı sözleşmenin Türkiye tarafından imzalanmamış olmadığını söyleyerek kamu çalışanlarına sendikalaşma hakkını verme zorunda oldukları gibi bir savunmasının geçerli olmadığını, 98 sayılı sözleşme kapsamı içinde de kamu çalışanlarına sendikalaşma hakkı yükümlülüğü bulunduğunu belirtti.

Hollandalı Delege:

"Sürekli tekrar edilen çok ciddi bir tablo ilekarşı karşıya bulunuyoruz, hükümet sık sık sözler verip sadece zaman kazanıyor" dedi.

İşçi Grubu Başkanı Houthuys:

"Esefle söylemeliyim ki, işçinin örgütlenme, toplu pazarlık hakları üzerinde kabul edilemez ağır yasaklar vardır" dedi.

Amerikalı Delege:

"Gelmeden önce Türkiye ile ilgili gelişmeleri bir kez daha inceledik, durum çok vahimdir. Bu duruma izin verilmemesi gerekir" dedi.

Alman İşçi Delegesi:

"Sendikalar çok ağır baskılar altında tutuluyor. Türkiye'de arzu edilmeyen çok ağır bir tablo ortaya çıkmıştır, durumun düzeltilmesini istiyoruz" dedi.

Yunanlı İşçi Delege:

"Yasalardaki ağır yasaklar yanında DİSK'in hâlâ fiilen faaliyet yasağı içinde tutulması ayrıca ağır bir ihlaldir" dedi.

İşçi Grubu Başkanı Houthuys:

Türkiye kararlarının değerlendirmesini yaparken, şöyle konuştu: "Size aksini söyleyeceklerdir. Sakın yanılmayın. 1402 sayılı yasa ve uygulaması için özel paragraf, tamamen Türkiye'nin artık bu sorunu çözmesine yardımcı olma amacını taşıyor. Asıl önemli olan 98 ile ilgili karardır ve oradaki Türkiye ile ilgili durum saptaması, özel paragraftan çok daha ağırdır."

Çalışma Bakanı Aykut,

"Seçilme hakları ile ilgili yasa değişikliğinin ne olacağı sorusuna, "Bilmiyorum... Belli olmaz" dedikten sonra Türk-İş'in ILO politikasını yürüten uzmanların getirilmesine kızıp "Ben size getirmeyin demedim mi?" diye bağırdı.

Şevket Yılmaz ise;

"Yasayı çıkarmasınlar. Ben şahsen aday olacağım. Güçleri yetiyorsa, seçilmiş sendika liderlerini idari ya da yargı kararı ile görevden alsınlar. Uluslararası platformda yer yerinden oynar. Baraja gelince, elbette görüşümüzü açıklarız. Ancak masaya bir koşulla otururuz. Bizim sendikal haklarda anayasa ve yasalardan kaynaklanan sayısız sorunumuz var" dedi.

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (I.L.O./U.Ç.Ö.) TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİNİ KARA LİSTEYE ALDI !

Uluslararası Çalışma Örgütü, 76. Genel Kurulu, geçtiğimiz Haziran ayında Cenevre kentinde toplanarak onca yıl aradan sonra T.C. Hükümetini kara listeye / özel paragrafa aldı.

Bu aşamada iki önemli soru gündeme geliyor:

Birincisi; U.Ç.Ö., en ağır sömürü, yoksulluk, haksızlık ve baskı koşullarında yaşayan işçi sınıfımıza destek olacak kara listeye alma işlemini onca yıldır neden erteledi? Neden kara liste olgusu, Türkiye işçi sınıfının eylemi kabarırken ve ülkeyi görece demokratikleştirirken gündeme geldi?

İkincisi; U.Ç.Ö., neden Türkiye'yi tümüyle işçi sınıfını ilgilendiren, özgür sendikalaşma ve özgür toplu iş sözleşmelerinin ihlalini konu alan 98 sayılı sözleşme nedeniyle değil de, kuşkusuz önemi yadsınamaz ama nicelik olarak daha az sayıdaki meslek sahibi aydına uygulanan, çalıştırmama ve zorunlu yer değiştirme... şiddetten sorumlu 1402 sayılı sıkıyönetim yasası nedeniyle 111 sayılı U.Ç.Ö. sözleşmeye aykırılıktan kara listeye aldı?

Bu soruların yanıtı henüz verilmedi.

Öte yandan, Türkiye hükümetinin gecikmiş de olsa kara listeye alınması sendikalar ve ilerici kamuoyu, yığınlar arasında sevinç yarattı.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, konfederasyon sözcüleri, Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik, İ.H.D. 1402'likler komisyonu başkan ve sekreteri Türkiye'nin kara lisetye alınmasını hem olumlu karşıladılar, karara sahiplendiler, hem de bu kararın "Türkiye'nin uluslararası saygınlığını zedelediği" için üzüntülerini belirttiler. Bu üzüntünün samimi olasını diliyoruz. Halk kitlelerinden, işçi, emekçi, sınıflardan 1402 sayılı yasanın uygulandığı aydınlardan ve bilim adamlarından daha başka bir Türkiye mi var? Kimlerin Türkiye'si o?..

Bu yığınların Türkiye'si temel hak ve özgürlüklerini yeniden ve savaşarak elde ediyor. U.Ç.Ö.'nün kara listesi ve bu savaşın yan ürünlerinden biridir.

Bir ölçüde işçi sınıfının uluslararası dayanışmasını bağrında taşıyan bu karar, elbetteki kendilerini Türkiye sanan ve öyle kabul ettiren burjuva sözcülerinin ve siyasal iktidar temsilcilerinin saygınlığını kırıp parçalamak isteyen çabalarla gerçekleşmiştir. Bir yandan Cenevre'den kara listeyle dönmeyi isteyen çalışmalar içinde olmak biryandan "Biz uyarmıştık... şunlar yapılsaydı bu karar çıkmazdı, ulusal saygınlığımız bizi dinlemediğiniz için zedelendi" demek yürüttüğü mücadeleye inanmamaktır, uzlaşmacılıktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü kararlarını yorumlarken şunların altını çizmek gerekiyor: Sendikal özgürlükleri güvence altına alan ve özgür toplu sözleşme hakkını içeren 98 sayılı sözleşme başlı başına bir kara listeye alınma nedeni olacakken burjuva kanadın delegeleri (Türkiye + I.L.O. üyesi ülkeler kapitalistleri) bu kararı engellemişlerdir.

T.C. Hükümet temsilcileri İngiliz işçi delegesinin gördüğü bir gerçeği görmezden gelmiştir: Tüm çalışanların sendikalaşma haklarını içeren bir U.Ç.Ö. sözleşmesi hükümetlerce imzalandığı halde sözcü bunu inkâr etmiştir. Amaç, kuşkusuz, yakında başlayacağı anlaşılan kamu işçilerinin (memur ve sözleşmeli personel v.b.) sendikalaşma çabalarına daha iş başlamadan engel çıkarmak olmalıdır.

Hükümet temsilcileri, işkollarında ve işletmelerde sendikalaşma için konulmuş barajların kaldırılmasını, Türk-İş'in bu güne kadar istememiş olduğunu açıklayarak, konfederasyonun samimiyetsizliğini kanıtlamak istemişlerdir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Türkiye'yi kara listeye alma kararı, emperyalist burjuvazinin, Türkiye burjuvazisinin ve siyasal iktidarlarının tuzaklarına ve ortak manevralarına -"U.Ç.Ö. üyeleri ve delegeleri olmaları nedeniyle"- açık olmasına ve içerdiği çelişkilere karşın bir başarıdır. Kimin başarısı?

Sendika yöneticilerinin, konfederasyon sözcülerinin, sendika bürokratlarının / sendokratların, İ.H.D. 1402'likler komisyonu yöneticilerinin bir başarısıdır diyebilir miyiz?

Böyleyse başarının altında yatan enerjinin, birikimin kaynağı nedir? Bu başarıda kuşkusuz onca emeği geçen ve ona sahiplenen sözcülerin, delegelerin, işçi-emekçi kuruluşlar yöneticilerinin payı vardır. Ancak onlar 8-10 yıldır hep vardılar ve bir şey değişmiyordu. O halde değişen nedir? Bu sürecin yalın ve duru yanıtı açıktır: Değişen ve değiştiren, 1988-1989 yıllarını eylemleri ile savaşkanlığıyla işçi yılları konumuna getiren temel güç Türkiye işçi sınıfıdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne kara liste yazdıran odur. Cenevre'de temsilcilerine, sözcülerine etkinlik ve saygınlık kapılarını açan odur. Avrupa'nın en mücadeleci sınıfına uluslararası işçi desteğinin bu güne kadar görülmemiş düzeyde yükselmesini sağlayan odur.

İktidar sözcülerini, Türkiye'de sendikal/demokratik özgürlüğün varlığını kanıtlamak için "1988 yılında 1.9 gün grev yaptılar dedirten odur.

Meslek sahibi aydınların, memurların, bordro mahkûmlarının sorunlarını kendi mücadelesinin kapsamına alan odur.

Kara liste bir başarıdır.

Ancak onun başarısını ve önemini belirleyecek temel ölçü, işçi sınıfımızın yerel ve uluslararası alanlarda yürüttüğü, yürüteceği mücadeleler olacaktır.

İ.S.D. Basın-Yayın Bürosu

MESLEK KANSERLERİ

"Kanserden korkma. Geç kalmaktan kork!" İlişkilerinden soyutlandığında doğru bir slogan. Yerine, "Kanserden korkma, onun erken tanısı ve iyileştirilmesi için gerekli örgütlenmenin olmamasından kork!" daha doğru bir slogan olurdu.

Canlı hücrenin, tüm yaşam programını içeren kromozomları, protein yapan, enerji yapıp depolayan, görevine göre düzenli tıkır, tıkır çalışan küçük organları vardır.

"Hücreler örgütlenerek dokuları ve sistemleri, doku ve sistemler, örgütlenerek canlı bireyi meydana getirirler. Bu örgüt içinde asalak unsur yoktur. Anlamsız yada iş görmeden geçinen bir tek eleman yoktur. Her hücre, her doku, her sistem kendi içinde ve birbirleriyle tam bir uyum içindedir."

Bu uyumda olağanüstü çok çeşitli programlar dizini vardır. Canlı hücre zıt ve özdeş olguların birbiri üstünde gerçekleşen denetleme mekanizmalarıyla sürekli hareket ve değişim halinde oluşan eylemli bir özelliğe sahiptir. Bildiğimiz gibi bu evrensel özellik canlı cansız tüm evrende vardır.

Canlının içinden ve dışarıdan kaynaklanan etkenlerin doğrudan ya da dolaylı etkileriyle, hücrenin ya da hücre gruplarının, tüm örgütlülük yasalarını çiğneyerek diğerlerinin aleyhine sürekli ve hızlı bir şekilde çoğalmasına, sistemleri yok etmesine kanserleşme deriz.

Kanser (Habis tümör) yanlışta olsa hastalığın genel adıdır. Tıbbi olarak kanserleşen hücrenin çeşidine, kaynaklandığı organa, dokuya, sisteme (kan sistemi, kemik sistemi...) kendisinin mikroskop altındaki görünüşüne göre pek çok isimle isimlendirilir ve sınıflandırılırlar.

Kanser oluşturan etkenlere "Kanserojen etken" (kanser yapıcı, kanserleştirici) denir. Hastalıkların doğal tarihlerinde görüldüğü gibi, kanserleşmelerde de kişinin etkenle belli bir çevrede karşılaşması gerekir. Kanserleştirici özellik uzun gözlemler, istatistik çalışmaları, hayvan deneyleri gibi bilimsel yöntemlerle anlaşılır.

Kanserleştiricilerle sürekli karşılaşma olasılığının en yüksek olduğu çevre, iş yeri ortamıdır. Bir başka anlatımla, çağdaş epidemiyolojinin amansız felaketlerinden en önemlisi olan habis tümörler en çok işçi sınıfını tehdit etmektedir.

Çalışma ortamındaki kanserleştiricilerin etkisiyle insanda ortaya çıkan kanserlere mesleki kanserler denir.

Kanser yapıcı etken ile karşılaşıldığında (Maruziyet) hastalık hemen ortaya çıkmaz. Sürekli ya da kesintili, uzun süreli karşılaşma etkilidir. Kanser yapıcıların etkisi vücutta birikicidir. Çok seneler sonra kanser meydana çıkar. Maruziyetin başlamasından habis tümörün husule gelmesi için geçen zaman 20 ile 30 yıldır. Bazı kanserleştiricilerde bu sürenin 1-2 yıla kadar indiği gözlenmektedir. (Benzole bağlı kan kanserleri gibi —Dr. M. Aksoy—) Görüldüğü gibi, bu öldürücü hastalık belirti vermeden, yavaş bir hızla gelişir.

Mesleki kanser yapan maddeler UÇÖ (Uluslararası Çalışma Örgütü) tarafından gruplandırılıp, sınıflandırılarak 1974 yılında ilk defa Meslek Hastalıkları listelerine girmeye başladı.

İş yeri ortamındaki fiziksel, kimyasal, biyolojik zararlılardan (bak. İşçi Yaşamı 1 ve 2. Sayı eğitim seminerleri sayfaları) pek çoğunun zaman içinde kanser yaptığı anlaşılmaktadır. Her yıl endüstriye, somut anlatımla, iş yeri ortamına binlerce yeni kimyasal zararlılar ve yeni teknolojilerle birlikte çeşitli fiziksel zararlılar girmektedir. Tüm bunların büyük bir kısmı kanserleştirici olabilir. Fakat hastalığın özelliği nedeniyle gerçek çok uzun süre sonra anlaşılacaktır. Hemen belirtelim: bu durumu tersine çevirmenin yolu var. İşçi sınıfının bu doğrultuda örgütlenerek sağlığına sahip çıkması ve işçi sağlığı konusunda gerçek istemlerini mücadele alanı içine alması gerekmektedir. Koruyucu hekimliğin gereği olan tıbbi teknik yapılanmayı ve denetleme mekanizmalarını, öncelikle sendikal örgüt içinde oluşturmalıdır. İşçi Sağlığı biliminin gereği olarak sendikalar, ileri işçiler, araştırma, bilgi edinme, denetleme çalışmalarını işyerlerinden başlatıp tüm ülke çapında ve uluslararası bir bilimsel uygulama alanı durumuna getirmelidir. Meslek hastalığının teşhisi, takibi örgütlenme ile ilgili öneriler, dünyadaki ve Türkiye'deki durum "İşçi Yaşamı" dergisinin çeşitli sayılarında işlenmektedir, işlenecektir.

Türkiye'de mesleki kanserler, meslek hastalıkları listelerinde ve SSK Sağlık İşlemleri Tüzüğü'nde yoktur. Ancak mesleki kanserlerin ayrı grup olarak listelenmesi, yani kanser yapan madde ve etkenlerin meslek hastalıkları etkeni olarak kabulü işverenler tarafından resmen engellenmektedir.

Bu kasıtlı bir katliamdır. İşçi elindeki, işyeri ortamındaki, maddelerin ve öteki koşulların kendisine vereceği zararlar, hastalıklar hakkında bilgisiz bırakılmaktadır.

MESLEK KANSERİ TANISI NASIL KONUR?

Her ülke, bilinen tüm kanser yapıcı etkenlerin, ne tür kanserlere neden olduğunu açıklayan mesleki kanserler listesi hazırlamak zorundadır.

Ayrıca yeni kanser yapıcı etkenlerin ortaya çıkışıyla birlikte bu listeye eklenmesi gerekmektedir.

Bu durum işkollarında ve tek tek işletmelerde var olan meslek kanserleri tehlikelerini işçi sınıfının öğrenmesine ve alınacak önlemler için eyleme geçmesine yol açacaktır.

Öte yandan, işçi sağlığı bilimi yöntemlerine uygun olarak yapılan, işe giriş muayeneleri, periyodik ve özel muayeneler, radyolojik incelemeler ve laboratuvar incelemeleri, kanserin erken tanısı için tek güvenli yoldur.

Bu koşullarda, kanser yapıcı etkenle karşılaşma tehlikesi taşıyan işlerde çalışan işçilerde, önceden saptanmamış urlar, kanserler, kanser belirtileri ortaya çıkarsa ve bu yeni durum meslek hastalıkları enstitülerinde veya hastanelerinde saptanıp, belgelenirse buna meslek kanseri tanısı konulmuştur diyebiliriz.

Öyle ki, iş işten geçmediği, erken tanı konulduğu için de hemen gerekli tedavi, rehabilitasyon ve korunma yapılarak işçinin hayatı korunmuş ve kurtarılmış olur. Örneğin asbestle çalışan veya demir çelik sanayi komplekslerinde çeşitli kanser etkenleriyle karşılaşan bir işçinin akciğer kanseri genellikle bu tümör büyüyüp etrafı sarıncaya kadar belirti vermez. Gözden kaçar. Belirti verdikten sonra da genellikle yapacak bir şey kalmaz. Hasta

ölür. Bu işçilerde yasalarla zorunlu olan ve 6 ayda bir yapılması gereken periyodik muayenelerde çekilen akciğer grafilerinde tümör varsa, henüz 3-4 mm, deyken saptanabilir ve ameliyatla işçinin hayatı kurtulur.

Oysa Türkiye'deki duruma bakalım. İş yerlerinde meslek hastalığı tanısı koyabilecek uygulama yok. İş yeri hekimi fakülteden bu konuda eğitim görmeden mezun oluyor. Kanser yapıcı maddeler fabrikalarda "menekşe", "papatya", ya da "Çanakkale", "Erzurum" gibi kod adlarıyla söylenerek gözden ve bilgilerden saklanıyor. Usulüne uygun muayeneler yapılmıyor, Devlet denetleme görevini yerine getirmiyor. Meslek hastalığının teşhisi için açık gösterilen yasal yolların hepsi kapalı. Meslek kanserleri listesi yok. Böylece binlerce kanserleştirici kanser yapsa, ölüme neden olsa bile meslek hastalığı olarak teşhis edilmesi uygulamada olanaksız.

Oysa, değil kanserleştiricilerin pek çok tehlikeli maddelerin zararlarını ve bunlardan korunma yöntemlerini işçiye anlatmak bu konuda hem işe giriş anında, hem de daha sonra eğitim yaptırmak işçi sağlığının temel ilkelerinden biridir. Bu günlerde İLO ile Türkiye arasında imzalanması beklenen 155 sayılı sözleşmede buna ait esaslar bulunmaktadır. (U.Ç.Ö. sözleşme No:155/1981. madde 12/B)

Ancak, hem içerdiği önemli eksikler nedeniyle, hem de görünüşü kurtarmak için yapılacağı, işverene ve iktidara kendiliğinden ek bir yükümlülük getirmeyeceği bugünden belli olan bu sözleşmeye olduğundan fazla değer vermemeliyiz. Bundan önce de işçi sağlığı, işgüvenliği, sendikal haklar ve özgürlükler alanında burjuva hükümetlerin ve burjuva nitelikli Uluslararası Çalışma Örgütünün pek çok sözleşmesi, anlaşması oldu. Pek çok sözleşme, tavsiye kararı burjuva iktidarlarının, onların dümen suyunda yüzen sendika yöneticilerinin alkışlarıyla kabul edildi. Eğer U.Ç.Ö. kendi amaç belgelerinde yazılı ilkelerine sahip olsaydı Türkiye ile ilişkilerini çoktan keserdi. U.Ç.Ö. önerilerini, kararlarını izlemek yararlıdır, ancak yeterli değildir.

Bu nedenle Türikye'de SSK Devlet ve Üniversite Hastaneleri, onkoloji (kanser teşhis ve tedavi) klinikleri tıklım tıklım geç kalmış kanserlilerle dolu. Fakat bugüne kadar bir kaç araştırma olgusunun dışında SSK hastaneleri ve üniversitelerinde mesleki kanser tanısı konmamıştır.

KANSER YAPICI ETKENLERİN LİSTELERİ

Kanser yapıcı etkenlerin gruplandırılması ilke durumuna gelmiştir.

a) Kanserleştiricilerin taşıdığı tehlikenin büyüklüğüne göre gruplandırma,

b) Fiziksel, kimyasal, biyolojik ve diğer özelliklerine göre kanser yapıcı etkenlerin gruplandırılması,

c) Kanser yapıcı karmaşık maddeler,

d) Mesleki kanser tehlikesi içeren iş yerleri ve işler,

e) Tümörün yerleştiği organa göre gruplandırma.

gibi çok çeşitli sınıflandırma şekilleri vardır ve bu listeler zaman içinde değişip genişlemektedirler.

İşçi Sağlığı Derneği, bu bilgilerin hemen pratik uygulamaya yönelik olmasına özen göstermektedir. Bu nedenle Türkiye de SSK Sağlık İşlemleri tüzüğünde bulunan mesleki kanserleri, dünyada resmen kabul edilmiş kanser yapıcıların genel listesini, SSK Sağlık işlemleri tüzüğüne K grubu olarak girmesi önerilen mesleki kanserler listesini İŞÇİ YAŞAMI'nın bu sayısında EK olarak veriyoruz

(Bu derleme İLO'nun uluslararası mesleki kanserler sempozyumu kitabından, Türkiye'de Dr. H.Sirer ve Doç. Dr. Metin Aran'ın bu alanda yapılmış yayınlarından yararlanılmıştır.) İ.S.D.

"Eğitim, Bilim, Araştırma Bürosu"

Eğitim Seminer Notları: 2

MESLEK HASTALIKLARI NEDİR? TÜRKİYE'DE NEDEN TEŞHİS EDİLEMEMEKTEDİR?

Genişletilmiş yeniden üretim, işyeri ortamı denilen cansız, mekanik bir çevreye canlının uyum sağlamasıyla oluşan bir süreçtir. Bu süreç içinde, insanın yaptığı işe sağlıksız bir şekilde uyum sağlaması sonucu, ortaya meslek hastalıkları çıkabilir.

Meslek hastalığı, acaip, tanısı zor farklı bir hastalık değildir. Hepimizin bildiği, hekimlerin çok iyi tanıdığı, bilinen kalp, karaciğer, böbrekve akciğer hastalıkları veya kanserlerdir. Ne var ki burada, hastalığın yapılan işin niteliği veya yürütüm şartları sonucu meydana gelmiş olması ön koşulu vardır. İşte meslek hastalığını diğer hastalıklardan ayıran en önemli fark budur. Örneğin her insan kan kanseri olabilir, ama benzen ortamında belli bir süre çalışmış işçide oluşan kan kanseri (lösemi) artık meslek hastalığıdır. O halde görülüyor ki, ***meslek hastalığı işçinin işyeri ortamında işin niteliği veya yürütüm şekli sırasında ortaya çıkan zararlılara maruz kalması sonucu oluşan organ ve işlev bozukluğudur. Diğer hastalıklardan bilimsel bulgular olarak tıbbi bir farkı yoktur.***

Yapılan iş sonucu oluşan hastalıklar konusu ilk çağda da Hipokrat'tan beri hekimlerin dikkatlerini çekmiştir. Adına meslek hastalığı denmememkle birlikte, bazı işlerde çalışanlarda duruş bozuklukları, solunum hastalıkları yazılmıştır. Orta çağda her alanda olduğu gibi karanlıklar bu konuda da hakim görülüyor. Daha sonra Paracelsus, Agricola ve Bernardino Ramazzini bu konuya büyük bir ciddiyetle eğilmişlerdir. Baca temizleyicilerinin Scrotum (testis torbası) kanserleri maden işçilerinin toz hastalıkları onlar için bugünkü meslek hastalıklarının gelişmesinde önemli aşamalar olmuştur. Ve günümüzde tüm dünyanın gelişmiş ülkelerinde, üniversitelerde işçi sağlığı meslek hastalığı ana bilim dalları oluşturulmuş iş klinikleri, iş enstitüleri kurulmuş, araştırma ve çalışmalarını sürdürmektedir.

Ülkemizde de bu konuda uzun ve zahmetli çalışmalar yapmış olan Dr. Haldun Sirer ve Dr. Engin Tonguç hocalarımız Kartal ve Ankara'da birer meslek hastalığı hastanesi kurulması ve faaliyete geçmesine önayak olarak önemli bir tarihsel görevi yerine getirmenin onurunu taşımaktadırlar.

Meslek hastalığı 506 sayılı SSK Yasası'nın 11. maddesi B. bendinde; "Sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleridir" şeklinde tanımlamıştır. Ve bunlar ;

A- Kimyasal maddelerle meydana gelen meslek hastalıkları

B- Mesleki deri hastalıkları

C- Pnömokonyozlar

a) Silikozis

b) Asbestozis

C) Berilyozis

D- Mesleki bulaşıcı hastalıklar

E- Fizik etkenlerle meydana gelen meslek hastalıkları

a) Gürültü sonucu işitme kaybı ve vibrasyon

b) Hava basıncındaki ani değişikliklerle oluşan meslek hastalıkları.

c) Maden işçilerinin nistagmusu, başlıkları altında toplanmışlardır.

Ortamın 1) Kimyasal etkisi (çeşitli kimyasal madde buharları), 2) Fiziksel etkisi (ısı, esi, gürültü vibrasyon), 3) Biolojik etkisi (mikrop vs.), 4) Psikolojik etkisi türünde etkileşimlerle oluşan meslek hastalıkları SSK "Sağlık İşlemleri Tüzüğü" denilen ve Avrupa Topluluğu listelerinin 1.kısmının aynen tercüme edilmesiyle oluşmuş listelerde belirtilmiştir. Hangi hastalığın meslek hastalığı sayılabileceğini, hangi tip zararlıya ne kadar süre maruz kalmakla oluşabileceğini, işçi o işyerinden ayrılsa bile ne kadar bir zaman sonra ortaya çıkabilecek hastalığın meslek hastalığı sayılabileceğini bu listeler belirtirler. Bu listelerin dışındaki hastalıklar meslek hastalığı sayılmazlar, çünkü kanunen yokturlar. Burada ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları SSK Yüksek Sağlık Kurulu karara bağlar.

506 sayılı kanunun 18. maddesi bu tür hastalıkların hangi koşullarda oluşabileceğini göstermektedir. Örneğin kanda kurşun 50 mikrogramın üstünde, idrarda 80-100 mikrogramın üstünde, idrarda ALA 10 ünite üzerinde ise bir belirti olsun ya da olmasın o artık kurşun zehirlenmesidir. Bu bilimsel rakamlar kişiyi koruyan sınırlardır. Bunların üstündeki değerler ağır organ hasarları yaparlar.

"Vurgulamadan geçemeyeceğimiz en önemli nokta meslek hastalığı tanısı hekimin veya hakimin niyet veya kanaatine göre değil, çok belirgin doğal, tıbbi ve yasal kanıtlan olan, o günkü bilimsel değerler içinde yapılmaktadır." Aksi olsaydı işçi hakları o denli kesin ve keskin korunamaz, bir keyfilik ortamı oluşur ve dünyadan, bilimden kopuk göreceli, sübjektif, kişisel değerlendirmelere işçi hakları teslim edilmiş olurdu.

Bugünkü haliyle listeler eksik bölümler içermektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ), Avrupa Topluluğu ülkelerinde her yıl sanayie giren 250.000 kimyasal zararlının, yeni makinalar ve onlara insanın uyumsağlaması ve ortam faktörleri üzerinde çalışmakta ve meslek hastalığı listelerini geliştirmektedirler. Biz de ülke olarak bu çalışmalardan yararlanmalı ve

kendimizi o standartlar içinde korumalıyız, diyoruz ve listelerin devamının ülkemize kazandırılması gereğini vurguluyoruz.

Türkiye'de Meslek Hastalığı nasıl saptanır? İ.S.D'nin ilkesi şudur; "İşçi sağlığı işyerinde korunur, meslek hastalığı işyerinde teşhis edilir." İşyeri hekimi bir işyerinde görev aldığı andan itibaren her ortama girip denetleme, gözleme ve her çalışan kademeye soru sorma konusunda tam yetkilidir. Hekim bu yetkisini kullanmak için, işyerinin her yerini gezmeli, fizik şartlarını, kimyasal, biolojik, psikolojik koşullarını ve temizliğini ve akımşemasına göre ilk hammaddeden en son mamul maddeye kadar olan süreç ve burada kullanılan tüm ara ve ana maddelerin listesi çıkarılmalıdır. Ayrıca her aşamada çalışan işçi sayısı, vardiya sayısını öğrenmelidir. Adlarını öğrendiği ham maddelerin ve ara mamullerin kimyasal adlarını ve yapılarını da mutlaka öğrenmelidir. O zaman olası meslek hastalıklarını listelerden bulması ve tüzük maddesi olarak konulmuş korunma yöntemlerine ulaşması mümkün olur.İşyerinde gerekli korunma ve güvenlik önlemlerinin alınıp alınmadığı, alınmışsa usulüne uygun olup olmadığı konusunda denetleme yetkisi de işyeri hekimininindir. Yeterli önlem alınmamışsa ne şekilde alınması gerektiği konusunda işverene uyarıda bulunmak ve rapor vermek görevidir. ***İşin niteliği ve yürütümü göz önüne alınarak ilk giriş muayenelerinin dikkatle yapılması ve periyodik muayenelerin o işin niteliğine uygun olarak gerekli aralıklarla uygulanması işyeri hekiminin görev ve sorumlulukları arasındadır. İşte bu periyodik muayeneler sırasında ortaya çıkan şüpheli meslek hastalıkları hemen işverene bildirilir, işveren de iki tam gün içinde SSK tarafından hazırlanmış haber verme kâğıdı ile hastayı SSK Meslek Hastalıkları hastanelerine sevketmek zorundadır.*** Meslek hastalığının teşhis edilmesinde birinci yol budur.

İkinci bir yol ise SSK dispanseri veya hastanesine çeşitli şikayetlerle başvuran sigortalının hastalığının mesleksel olabileceğinden şüphe ederek poliklinik hekiminin SSK Meslek Hastalıkları Hastanesi'ne işçiyi sevketmesidir.

Üçüncü yol ise Meslek Hastalığı hastanelerinin ve iş güvenliği müfettişlerinin yaptıkları taramalarda meslek hastalıklarını ortaya çıkarmalarıdır.

Dördüncü yol meslek hastalığına yakalandığından şüphe eden sigortalının doğrudan kendisinin müracaatı ile meslek hastalığının ortaya çıkarılmasıdır.

Meslek hastalığını yakalamada böylesine güçlü yasal yollar var. Acaba işliyor mu? İşlese yıllık istatistiklerde meslek hastalıkları iki haneli sayılarda kalabilir mi?

Pratikte bu yolların nasıl işlemediğini görelim. Bir kere işçi sağlığı ve meslek hastalığı Türkiye üniversitelerinde bir ana bilim dalı olarak var olmamıştır. Böyle bir fakülteden mezun olan hekim bu konuda hiçbir şey bilmeden mezun olmaktadır. Hekimin bilmediği bir konuda uygulama yapması olası değildir. Ve sağlığını koruması gereken işçilerle beraber aynı işyerinin ücretli işçisi olarak onun öngördüğü poliklinik hizmetlerini yürütmekten başka işlev yapamamaktadır. Yetkilerini ve yasal sorumluluklarını bilmeyen hekim 1. yolu işletememektedir. Bu yol sadece iş kazalarında işlemektedir. Bu nedenle yıllık istatistiklerde iş kazaları 158.000 iken meslek hastalıkları 700 civarındadır. (Olası meslek hastalığı en az 30000 olduğu varsayıldığında)

İkinci yolun işlememe sebebi, çok yüklü hasta sayısı ile kapasitesi üstünde çalışan hekimin meslek hastalığından şüphe edecek dikkati bile kalmamaktadır. Bu konuda bilgilenmemiş, bilgilendirilmemiştir. Kurşun zehirlenmesinin geç hasarları (kalp, karaciğer, böbrek v.s.) bir meslek hastalığı olarak değil, klasik bir hastalık olarak tedavi edilmektedir. Görüldüğü gibi ikinci yol da işlememektedir.

Meslek Hastalıkları Hastanelerinin taramalar yoluyla çalışanlara ulaşması ise bugün biraz hayaldir. Zaten çok sınırlı sayıdaki uzmana yenilerinin katılması gerekirken, İstanbul ve Ankara'da bulunan her iki Meslek Hastalıkları Hastanesi 1985 yılından sonra hastane işlevinden uzaklaştırılmış, elemanları kısıtlanmış ve sıradan bir poliklinik ve yataklı tedavi kurumuna dönüştürülmüştür. O halde bu yol da işlememektedir.

Gelelim işçinin kendisinin meslek hastalığından şüphe ederek SSK'ya müracaatına: Bu yolda işçiyi engelleyen iki faktör var. Birincisi son derece antidemokratik bir uygulama; eğer işçi meslek hastalığından şüphe ederek müracaat ederse ve de yapılan tetkikler sonucu hastalık çıkmazsa, tetkik ve yol masrafları işçinin kendisine ödettirilmektedir. Her ay ücretinden kesilen primlerle bu hizmetin ücretini zaten peşin ödemiş olan işçiye bu günkü gelir düzeyinde verilebilecek en şiddetli cezalardan ve engellemelerden biri budur. İkinci faktör ise, özel işyerinde çalışan bir işçiye meslek hastalığı tanısı konularak, işyerlerindeki konumunun değiştirilmesi önerisi onun işsiz kalması ile eş anlamlıdır. Görülüyor ki bu yol da işleyemez.

Açıkça görülüyor ki ülkemizde meslek hastalıklarına ulaşmak son derece zordur ve burjuvazi tarafından engellenmiştir.

Meslek hastalıklarının teşhisinde 4 yol belirttik ve bunların her birinde en son kesin tanı olarak "Meslek Hastalıkları Hastaneleri" diye ayrıcalıklı bir birimden söz ettik. Nedir Meslek Hastalıkları Hastanesi veya İş Kliniği? Yazımızın başında Meslek Hastalıklarının diğer hastalıklardan tıbbi bir fark göstermediğini söylemiştik. Oysa Meslek Hastalığı tanısının Meslek

Hastalıkları Hastaneleri veya İş Kliniklerince konulması bir çelişki gibi durmuyor mu?

Hayır, çünkü meslek hastalığı tıbben bir hastalık, ama oluşum ortamının ve bunların vücuttaki zararlı etkilerinin araştırılması fizik, tıp, kimya, hukuk, psikoloji, sosyal siyaset gibi multidisipliner bir olaydır. Bu nedenle, çok gelişmiş, özel ölçümler yapabilen çeşitli labaratuarlar ve bunları çalıştırabilecek özel eğitilmiş elemanlar hep birlikte çalışmalıdırlar. İnsan vücudundaki veya işyeri ortamındaki kimyasal zararlılar, biolojik zararlılar mikrogramın binde birinden az oldukları zaman bile yıkıcı etkilerini yaparlar. Bu mikrogramın binde birinden ufak miktarları ölçebilecek kimya laboratuarları ve kimya mühendisleri gereklidir. Ortamdaki ısı, esi vibrasyon, gürültü gibi radyasyon gibi zararlılar ise fizik mühendisliği ve detaylı fizik laboratuarları gerektirir. İşin kişiye, kişinin işine uygun olup olmadığını anlamak için ise psikoloji ve ergometri dalında uzmanların çalıştığı laboratuarlar şarttır. Bu konuda ayrıca endüstri mühendisliği, makina mühendisliği gibi disiplinler de görev almalıdır. Meslek hastalığı kişide maluliyet oluşturduğu için, temel hak ve özgürlükleri zarar gördüğü için aynı zamanda bir hukuk sorunudur, sosyal politika sorunudur. İş kazaları ve meslek hastalıklarında insan, çevre ve işgücü zarar gördüğünden bu konu aynı zamanda ekonomi ve ekonomik politika disiplinlerini de içerir.

İşte bu disiplinler, laboratuarlar, uzmanlar ile oluşturulmuş, çok önemli yataklı tanı ve tedavi kurumlarıdır" Meslek Hastalıkları Hastaneleri". Yataklı olmazsa "İş Kliniği" adını alırlar. Avrupa'da "İşçi Sağlığı Enstitüleri" diye adlandırılmaktadırlar. Ülkemizde Kartal'da 300 yataklı, Ankara'da 50 yataklı olmak üzere 2 tane Meslek Hastalıkları Hastanesi vardır.

Bugün bu hastanelerin kapasitelerinin çok altında çalıştırılmakta oldukları gerçeği ile karşı karşıyayız. Bu birimler işçinin elinden alınarak sıradan poliklinik hizmetlerinin yapıldığı hastaneler durumuna getirilmiştir. Yasa "Kurum sigortalının sağlık durumlarını kontrol amacı ile istediği zaman sağlık muayenesine tabi tutabileceği gibi koruyucu hekimlik anlamında her türlü önlemleri alabilir." (24. madde) diyor.Ama uygulamada en iyi koruyucu hizmet veren ünitelerin, kapılarına kilit vurulmaktadır. İşçinin sahip olduğu haklardan biri daha elinden alınmaktadır.

Neden işçinin sağlıklı yaşama hakkını savunan bu birimler yavaş yavaş elinden alınmaktadır? Çünkü:

İşçi Sağlığı ve Meslek Hastalığı yasalarla doğrudan işverenin sorumluluğuna verilmiştir. İşveren, işçi sağlığını korumak ve meslek hastalığını önlemek için gerekli bütün donanımları kurmak ve bütün tedbirleri almak zorundadır. Oysa bu işverenin daha çok ve daha ucuz üretim prensibi ile bağdaşmamaktadır. İşçi sağlığını korumak için alınacak önlemler, meslek hastalığını önleyecek donanımlar için yatırımlar işverene hep lüzumsuz para ve zaman israfı olarak görülürler. İşçi sağlığını yok saymak onun işine gelmektedir. Nasıl olsa dışarda her yok olanın yerini dolduracak bir işsizler ordusu vardır. Meslek hastalığını bulup çıkaran, kendisine yeni yükümlülükler getiren, masraflar çıkaran, işyerini istediği gibi denetleyen, gerekirse kapatan, işçisini alıp tedavi ederek işini aksatan böyle bir kuruluş hiç mi hiç hoşuna gitmemektedir. Ne yapıp edip ondan kurtulmalıdır. İşte yasalarda var olup da pratikte uygulamamanın ardında yatan esas neden budur.

Burada vurgulamak istediğimiz, sağlıklı yaşama hakkının en doğal haklardan belki de en önemlisi olduğudur. Meslek hastalığı gibi yaşam hakkını tehdit eden olguların bir kader olmadığıdır. İşçi sınıfı bu konuda bilgilenip bilinçlenerek bu en temel hakkına da sahip çıkmazsa yarının çok geç olacağıdır. Sendikal mücadelesi içinde sağlıkla ilgili haklarını da tek tek toplu sözleşme maddeleri olarak koymak ve savunmak zorundadır. Sağlıklı yaşama için mücadele ekmek kavgası kadar kutsaldır.

I.S.D.
"Eğitim, Bilim, Araştırma Bürosu"

FRANSIZ DEVRİMİ

Bu yıl 1789 Fransız devriminin 200. yılı kutlanıyor. Fransız devrimi toplumlar tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Toplumların tarihini incelerken, her zaman karşımıza çıkan sınıfların tarihidir. Fransız devriminde de burjuvazinin ekonomik alandan, siyasi bir güç olarak kendi sınıfsal iktidarını, feodalite ve ruhban sınıfının (Aristokratlar ve Kilise) iktidarı yerine kurumlaştırmasının mücadelesini görürüz.

Toplumu, insan ilişkilerinin, maddi hayatın üretilmesi ve yeniden üretilmesi temeli üzerindeki oluş ve yokoluşları süreci olarak açıklayan anlayış, 1789 Devriminin gelişme yolunu açtığı kapitalizmin, feodal toplumun içinden çıkarak onun yerini almasının tarihsel bir yasallığa sahip bulunması kadar, burjuva toplumunun geçiciliğinin ve yerini bir başka ve daha yüksek toplum biçimine -Sosyalizme- bırakmasının da tarihsel bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşır.

Toplumun değişmesini maddi üretim süreçlerinin hareketi olarak kavrayan bu anlayışa göre, "Gelişmelerinin belli bir aşamasında toplumun maddi üretim güçleri varolan üretim ilişkileri ile, ya da aynı şeyin hukuki bir ifadesinden başka bir şey olmayan, o ana kadar içinde hareket ettikleri mülkiyet ilişkileri ile çatışmaya düşer. Bu ilişkiler üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olmaktan çıkar, bunların ayak bağı haline gelir. O zaman bir toplumsal devrim dönemi açılır. İktisadi temelin değişmesiyle birlikte, tüm muazzam üstyapı az ya da çok hızlı bir biçimde dönüşüme uğrar.

Hiçbir toplumsal düzen, içinde gelişmesine imkan olan üretici güçlerin hepsi gelişmesini tamamlamadan ortadan kalkmaz ve yeni, daha yüksek üretim ilişkileri de varoluşlarının maddi koşulları eski toplumun rahminde olgunlaşmadan önce ortaya çıkmaz (Karl Marks, Ekonomi Politiğin önsözü).

18. yy. Avrupa'sında iktidarda krallar ve onlara bağlı feodal derebeylikler vardı. Kilise bir kurum olarak, feodal devletin içindeydi. Bu güçler bütün ülkenin topraklarının sahibiydiler. Toprakları üzerinde çalışan köylülerin de üzerinde hak sahibiydiler.

Teknolojik gelişme, buhar makinalarının geliştirilmesi, iplik makinasının ve makinayla dokumanın bulunmaları, modern tekstil endüstrisinin doğuşu fabrikalaşmayı artırdı. Böylece feodal devletin bağrında Aristokratlar, Ruhbanlar ve köylülerin yanında, özellikle kentlerde, fabrikaların ve makinaların sahibi burjuvazi ve o işletmelerde toplu bir şekilde emeğini satan işçi sınıfı doğdu.

Burjuvazi ekonomik alanda oldukça güçlendi. İktidardaki feodal güçlerle çelişkileri arttı. Bu çelişkiler ana başlık olarak şunlardı.

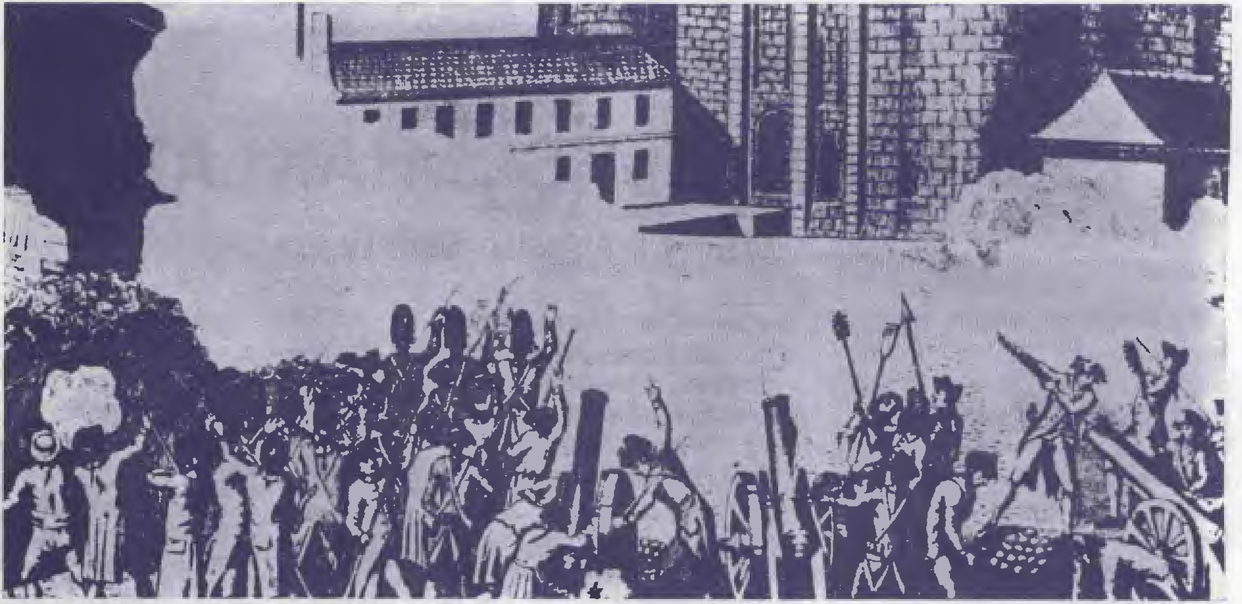
1. Burjuvazinin fabrikalarında ve işletmelerde çalıştırmak üzere serbest işgücüne ihtiyacı vardı. Halbuki ülkenin büyük kesimi köylerde yaşıyordu ve çalıştıkları topraklardan ayrılmaları toprak sahibi Aristokratların ve ruhban sınıfının iznine bağlıydı.

2. Ülke içinde, üretilen malların serbest dolanımı yasaktı. Her derebeylik kendi toprakları içinde hükümrandı ve topraklarına giriş-çıkışta gümrük uyguluyordu. Bu durum ticaret burjuvazisinin çıkarlarına uymuyordu.

3. Vergi yükümlüğü de bu sınıfa aitti. Aristokratlar ve ruhban sınıfı vergiden muaftı.

Bunların yanı sıra toplumun büyük bir kesimini kapsayan köylülük insan haklarından yoksun bir yaşam içerisinde büyük sıkıntılar çekmekteydi. Aynı şekilde modern bir sınıf olarak ortaya çıkan işçi sınıfı, çok kötü şartlar altındaydı.

Bu bilgiler ışığında 18. yüzyıl Fransa'sına baktığımızda, ortaya çıkan tablo şöyle: 14. Louis ve 15. Louis tarafından İngiltere, Avusturya ve Prusya'ya karşı sürdürülen uzun, yıkıcı savaşlar, sarayın israfı ve kötü yönetim yüzünden artmış olan devlet borçlarını daha da ağırlaştırmış ve bütçeyi sarsarak sürekli vergi artışları getirmişti. Halk yoksulluk içindeydi. Burjuva ve küçük burjuva aydınların önderliğinde "Özgürlük, adalet ve ekmek" sloganlarıyla geniş köylü ve işçi, zanaatkâr kesimi ayaklanmaktaydı. Kriz gittikçe büyüdü ve öyle bir zaman geldi ki bu açığı kapatmak artık burjuvaziyi devlet yönetiminde yardıma çağırmaksızın imkansız oldu. 16 Louis sonunda 1789 yılında Genel Meclisi (Etats-Généraux) toplantıya çağırmak zorunda kaldı. Üyeler zümre esasına göre seçilmişti. Ruhban sınıfının 291, Aristokrasinin 270, Halk temsilcilerinin (Tiers Etat) 578 üyesi vardı. Geleneksel töreye göre, Etats-Généraux'da (Genel Meclis) oylama zümre esasına göre yapılıyordu.

1789'da kurulan meclisin gerçekleştirdiği ilk önemli yenilik kişi esasına göre oy verilmesi ilkesini kabul ettirmesi oldu. Bunu takiben Meclis, Assemblée Nationale Constitiuante (Ulusal Kurucu Meclis) adını aldı (9 Temmuz 1789). Bütün önemine karşın biçimsel düzeyde kalan bu yenilik bile, aristokrasiyi olduğu kadar kralı da tedirgin etmeye yetti. 16. Louis Meclisi dağıtmak üzere Paris'te 300.000 kişilik bir askeri güç toplamaya kalkıştı. Bu noktada devreye Paris halkı girdi. Belediye Sarayında toplanan kalabalıklar, önce bir milis teşkilatının kurulmasına karar verdiler ve 14 Temmuz günü bu milisin önderliğinde Bastillé'i işgal ederek bütün tutukluları serbest bıraktılar. Bu olayları izleyen günlerde, 1795'e kadar burjuvaziyi temsil etmiş olan çeştili meclislere karşı Paris'li pleplerin iradesini dile getirecek yeni bir Commune (Belediye İdaresi) kuruldu ve Komün adını aldı. Bu haberin yayılması ile olaylar Fransa'nın belli başlı bütün şehirlerinde tekrarlandı. Komünler kuruldu. İkili iktidar doğmuştu. Devrimin, feodalizmi kesin bir biçimde tasfiye eden bundan sonraki aşaması kırlardan kaynaklandı. Temmuz sonunda ayaklanan köylüler senyörlerin şatolarını yağmalamaya, toprakları üzerindeki geleneksel haklarını belgeleyen evrakları yakmaya başladılar, direnenleri astılar. 4 Ağustos 1789'da Kurucu Meclis, Feodaliteye özgü bütün hukuki düzenlemeleri, vergi ayrıcalıklarını, angaryalar dahil bütün feodal yükümlülükleri, bölgesel ve kentsel özerklikleri, ülke içi gümrük uygulamalarını geçersiz ilan ederek, İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisinin kaleme alınmasını karara bağladı. Bildiri 26 Ağustos 1789'da oylanarak kabul edildi.

Devrimin bundan sonraki aşamaları kronolojik olarak şöyle özetlenebilir:

12 Aralık 1789. Kilise mallarına el koyup halka satmaya, Katolikliğin resmi devlet dini olmaktan çıkarılmasına karar veriliyor.

20 Haziran 1791. Kral ve ailesi Paris'ten kaçıyor, ancak Avusturya sınırına yakın Varennes'de yakalanıyor.

20 Nisan 1792. Avusturya Kralı II. François'in feodal ayrıcalıkların geri verilmesini talep eden notayı vermesi üzerine Fransa savaş ilân ediyor.

10 Ağustos 1792. Savaşta yenilgiler üzerine Jakobenlerin (Cumhuriyetçiler) önderliğinde Paris'te bir ayaklanma başlıyor ve krallık lağvedilerek Cumhuriyet ilan ediliyor.

23 Ağustos 1792. Vendee yöresindeki halk kral adına bir ayaklanma başlatıyor.

16 Ocak 1793. Yeni toplanan Konvansiyon Meclisi kralı vatana ihanetten idama mahkum ediyor ve hüküm beş gün sonra infaz ediliyor.

4 Kasım 1793. Kraliçe Marie Antoinette idam ediliyor.

27 Temmuz 1794. Artık burjuvazinin Jakobenlere ihtiyacı kalmamıştı. Konvansiyon Jakoben önder Robespierre için tutuklama kararı aldı. Ertesi gün yandaşları ile birlikte idam edildi. Komün şubelerine ve işçi mahallelerine saldırıldı.

5 Ekim 1795. Devrimin iç çekişmelerinden yararlanmak isteyen kralcılar Paris'te bir ayaklanma başlatıyor, ancak bu ayaklanma General Bonapart komutasındaki kıtalar tarafından bastırılıyor.

23 Eylül 1799. Napolyon Bonapart'ın askeri darbesi, konsüllük yönetiminin kurulması ve devrimin sona ermesi.

1789 Fransız Devrimi Burjuva Demokratik devrimlerin ilk ve başarılı örneklerinden biridir. O anlamda diğer Avrupa ülkelerine örnek teşkil etmiştir. Burjuvazi, Demokratik Devrimler çağında tarihsel öncülük ve ilericilik misyonunu yerine getirdi. Kapitalizm, feodaliteden daha yüksek bir yaşam biçimi getirdi ve üretici güçlerin daha önceki dönemlere göre gelişmesinin yolunu açtı. Kapitalizmin yerleşmesiyle birlikte burjuvazi, yine kapitalizmin doğasında bulunan çelişkiler nedeniyle üretici güçlerin gelişmesine ayak bağı oldu. Burjuvazi de ilericilik niteliğini yitirdi.

Fransız devrimi ilk işçi hareketlerinin de başladığı bir dönem oldu. Babeuf gibi aydınların önderliğinde ilkel anlamda da olsa sosyalist toplum düşünceleri ve bunun mücadelesi başlatıldı. Daha sonra bu düşünce gelişerek Paris Komün'ünde (1789) ilk işçi sınıfı iktidarı olarak somutlandı. Bu da kapitalizmin sonunun başlangıcı oldu.

İşçi Sağlığı Derneği,
Basın-Yayın Bürosu

İŞÇİ SAĞLIĞI - İŞÇİ HAKLARI

Konuk Yazar: Dr. Alpaslan Berktay

İş güvenliği-İş kazası-Meslek hastalığı-İşçi sağlığı-İşçi hakları... Hepsi de birbirine zincirleme bağlı kavramlar. Bunların her birinde ayrı ayrı uzmanlaşmış, profesyonel çabalar, kuşkusuz, saygıdeğerdir. Gerçekten, bu konuların her birinde elde edilebilecek başarılar vardır, önlemler alınabilir, eğitimle sağlanabilecek düzeltmeler yapılabilir ve bu çabalar elbette sürdürülmelidir.

Örneğin, kömür madenlerindeki kömür tozuna bağlı, akciğerlerde "Pnömokonyozis", demir tozuna bağlı "Siderozis", asbest tozuna bağlı "Asbestozis", beryllium'a bağlı "Berylliozis", pamuk tozuna bağlı "Bissinosis" hastalıkları, akü ve basımevi işçilerinde kurşun zehirlenmesi, asfalt işçilerinde kanser olasılığı... olduğu doğrudur ve bunlar gerçekten, bir takım önlemlerle azaltılabilir ve bu yolda harcanacak çabalar değerlidir.

Gelin görün ki, işçi bugün, piston, piston kolu gibi, makinenin bir parçasıdır, hem de en ucuz parçası... Çünkü artı değerin kapitalistin elinde toplanması yetmiyormuş gibi, dünyada, % 2,5'luk artışıyla 2'nci sırayı tutan nüfus patlayışı da fabrikanın kapısındaki ucuz ekmek pazarını diri tutmaktadır, yine bu sayede, işçinin yenilenmesi, makinenin öbür parçalarının tersine, onarılmasından daha ucuzdur ("Menemen'in bardağı, biri olmazsa biri daha").

Türkiye, ucuz emek cennetidir. Japon iş adamlarını Türkiye'ye çekmek için "Milliyetçi-Mukaddesatçı" Özal'ın söylediği bu baştan çıkarıcı sözlerin anlamı, "Burada insan ucuzdur" demektir. Ucuz emeğin ucuz insanı, her şeyi ile olduğu gibi, sağlığıyla da, iş kazalarının, meslek hastalıklarının önlenmesiyle de ucuza malolmak, maliyeti yükseltmemek zorundadır.

Yeni palazlanan bir kapitalizmin vahşi aç gözlülüğü, her alanda olduğu gibi, elbette bu alanda da kendini gösterecek ve işçinin sağlığını da, meslek hastalıklarını da, dünyada en ön sırada yer alan iş kazaları ve iş kazalarından ölümlere karşı alınacak önlemleri de "en ucuz"undan çözümlemeğe bakacaktır.

Tam bu noktada insan hakları tehlikesi gündeme gelmektedir. "Biz de insan değil miyiz?" dediniz mi, işler alt üst olur. İnsan hakları, maliyeti yükseltir, kapitalistin kârını azaltır. Bu yüzden, insan hakları ve insanın kendisi, kapitaliste ters düşen, sol kavramlardır. Çünkü, işçi hakları, insan haklarının temel taşlarındandır. Çünkü, emeğin ucunda, acısıyla, teriyle, yorgunluğuyla, umuduyla, umutsuzluğuyla cıvıl cıvıl insan vardır, sermayenin ucunda ise hiçbir canlı yoktur.

Diyeceğim, tek tek işçilerin sağlık sorunlarıyla uğraşırken, asıl temel sorunu, "olması gereken, sağlıklı emek" sorununu gözden kaçırmamalıdır. Burada söylenmek istenen, "Önleyici Hekimlik"in de ötesinde, en geniş kapsamlı bir "Sağlık" kavramıdır.

Yani, "İşçinin sağlığı" kavramından da önce gelen, "Sağlıklı işçi, sağlıklı emek" kavramlarıdır. Bundan amaç, en geniş kapsamıyla, özgür, yaratıcı, mutlu emektir. Bunu anlamak için, tersini şöyle bir ele almak, niçin patron sağlığının, patron haklarının hiç sözkonusu olmadığını düşünmek, yerinde olur. Niçin "Patron sağlığı" diye bir uzmanlık dalı yoktur, niçin patronlarda meslek hastalığı bulunmaz? Ya da patronların iş kazalarından ölmelerine karşı önlemler alınmaz?

Emeği, makinenin bir parçası, tedavüle girmiş, kâr getiren meta olarak değil de, herşeyin yaratıcısı olarak gördünüz mü, herşey ile birlikte, emeğin sağlığı konusu da değişir, işçiyi ve onun sağlığını, kapitalist üretim ilişkileri içindeki işçinin "Pnömokonyozis"i, "Asbestozis"i, "Bissinozis"i... olarak değil, özgür, yaratıcı, coşkulu, mutlu işçinin üretkenliği olarak görürsünüz.

Kör-topal bir kapitalist ekonomide, işçinin politikaya ağırlığını koyması, ivedi bir zorunluluktur.

Dr. Alpaslan Berktay

Dr. Alpaslan Berktay kimdir? Kısa Özgeçmişi

Dr. Alpaslan Berktay, 1924'te İzmir'de doğdu. 1948'de İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1957'de Göğüs Hastalıkları Uzmanı oldu. Uzun yıllar İzmir Buca Sanatoryumu'nda, bir ara Ege Üniversitesi'nde çalıştı. Politik görüşleri nedeniyle buradan uzaklaşmak zorunda kaldı ve kovuşturmalara uğradı. 12 Mart'ta tutuklanarak 8 ay cezaevinde kaldı. 1981'de emekli olup (SSK Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nden) İzmir'e dönen ve aynı zamanda öykü yazarı olan Dr. Alpaslan Berktay'ın öykü kitapları ve sosyal konularla, sağlıkla ilgili çevirileri vardır. Zaman zaman dergilerde öyküleri ve politik yazıları çıkmaktadır. İnsan Hakları Derneği İzmir Şubesi Başkanı, Türkiye Yazarlar Sendikası ve NÜSHED (Nükleer Tehlikeyi Önlemek İçin Hekimler Derneği) üyesi olup, evli ve 2 çocuk babasıdır.

"Kundura işçileri, Türkiye işçi sınıfının kapsamı içindedirler. Böyle olmakla birlikte çalışma ve yaşam koşulları bakımından en geri ve olumsuz durumda olanlar yine kundura işçileridir."

YİRMİNCİ ASIR BİTERKEN KUNDURA İŞÇİLERİNİN DURUMU VE ÖRGÜTLENME SORUNLARI

Kunduracılığın kısa tarihi:

1950 yılları ülkemizde tekelleşmenin başlamasıyla birlikte, işçi ve emekçi kesimlerde iş ve yaşam koşullarını iyileştirmek, ağırlaşan sömürü çarkına karşı örgütlenmek için hareketlenme eğilimi hızlanmıştır.

İlk olarak 1954'lerde Kunduracılar Derneği kurulmuştur. Bu dernekleşme o dönemde sadece işverenleri ve küçük üreticileri kapsıyordu. Devlet, bankalar ve yabancı sermaye desteğinde tekelleşen sermaye kesimine karşın varlıklarını sürdürebilmek için örgütlenen kunduracılar, kurdukları dernek aracılığıyla yurtdışından çivi, takım gibi üretim aletleri getirerek kendi üyelerinin bu alandaki sorunlarını çözmeye çalışıyorlardı.

Aynı yıllara denk düşen Deri-İş sendikasının örgütlenmesi, küçük ve dağınık üretim birimlerinden oluşan kundura işçilerine pek yönelmemiştir. Nerede çalışırsa çalışsın işçilerin haklarını savunmak ve emeğin karşılığını almakla görevli sendikalar, yanlış örgütlenme anlayışı ve tutumlarından dolayı kundura işçileri arasında örgütlenememişlerdir. Ve işgücüyle, ücretiyle, işkoşullarıyla korkunç bir sömürünün yürüdüğü bu alanda kundura işçilerinin örgütsüzlüğü günümüze dek sürmüştür.

Sadece kundura alanında tekelleşmiş orta ve büyük ölçekli işletmelerde sendikalaşma çalışmaları olmuş ve sendikalaşılmıştır.

Kunduracılığın mesleki yapısı:

Kunduracılık asırlardır süre gelen bir meslek olarak geçmiş dönemde İstanbul'un yerlileri olan Rumlardan kalmıştır. Danalya, Limaki, Falçata, Katakü gibi takım isimleri hala yaşayan canlı örneklerdir.

1953 6-7 Eylül olaylarından sonra ülkeyi terkeden Rumların mesleki mirası bizlere kalmıştır. Çalışma ve yaşam koşulları son derece zor, düzensiz ve yıpratıcı olan kundura üretimi 5 ayrı alanda yapılan işbölümüyle gerçekleşir.

Bunları şöyle sıralamak mümkün:

1- Modelciler,
2- Kesiciler,
3- Sayacılar,
4- Kalfa ve yanlarındaki işçiler, çıraklar,
5- Frezeciler.

1- Modelcilerin yaptıkları işler:

Kundura alanında ileri üretim düzeyine ulaşmış İtalya, Fransa gibi ülkelerden gelen kundura kataloglarından modeller çıkararak ve gerektiğinde bunlara ilaveler yaparak üretilecek ayakkabının modelini çıkarırlar. Küçük üretim sahibi bazı işverenler de bu işi yapmaktadırlar.

Modelci olarak çalışan işçiler ortalama 10 saat çalışırlar ve haftalık olarak ellerine 80-100 bin lira geçmektedir.

2- Kesiciler:

Modelcilerin yaptığı ıslampaları işverenin istediği renk karışımında keser, yanlarında çalışan yardımcılarının astarları yapıştırmasından sonra kesilen deriler sayacıya verilir. Son olarak da işlemi biten ayakkabıları tabanını takıp temizler ve paketleme yapar. Ortalama 10 saat çalışır ve haftada ellerine 80-100 bin lira geçer. Kesici yardımcıları ise haftada ortalama 50-60 bin lira alırlar.

Kesiciler iş riski olarak kullandıkları bıçakla ellerini kestikleri gibi kimyasal yapıştırıcılarla da yüzyüzedirler.

3- Sayacılar:

Kesilen derileri birbirine çatarak dikerler. Zenne denilen kadın ayakkabıları 20-30 parçaya kadar varan deri parçalarının bütünleşmesinden oluşur. Merdane denilen erkek ayakkabısı ise o kadar incelik istememektedir.

Sayacılar, küçük işyerlerinde bazen bir, iki, üç, büyük atölyelerde ise üçten fazla kişi çalışırlar. Çalışma saatleri günde ortalama 10-13 saattir. Haftalık olarak ellerine 100-125 bin lira geçmektedir.

4- Kalfalar ve çıraklar:

Bu alandaki üretimin en ağır yükünü omuzlayanlar, en kötü koşullarda en az ücretle çalışanlar kalfa ve çıraklardır. Sayadan gelen dikilmiş derileri çıplak kalıplara monte ederler. Sırasıyla, çıplak kalıba tabanı çakılır, kenarı alınır, bazen fort bombe tıraşlarlar ve çıplak sayanın içersine yerleştirip kalıba gerdirirler. Yaklaşık tek bir kalıba 150-200 çivi çakılır ve bu çiviler kalıba yatırılır. Pisterizma dediğimiz düzenli çıplak diz üstünde sıra çekici vurulur. Az vurulduğunda işveren ya da işveren vekili çok vurulması için şöyle uyarır: ***"Arkadaşlar ekmek fırında ayakkabı çekiçte pişer, vurun!"***

Sonra çiviler sökülür, ökçesi ve kaplamaları tıraşlanır kaplanır. (Tabii 20 çiftte saatleri alan detaylar hariç.)

Kalçanizma denilen ilkel bir metotla ökçe sıkıştırılır ve yarı ham köseleler tıraşlanır. Kundura işçilerinin ellerinin nasır olmasının nedenleri bundandır.

Benzollü yapıştırıcılar köselelere ellerle sürülerek yapıştırılır. Bu benzollü yapıştırıcıların zehirli ve akciğer kanseri, kan kanserleri yaptığı bilinir. Buna karşın, hatta kullanılmasının yasaklanmasına rağmen daracık ve havasız işyerlerinde 10-15 saat zehirli yapıştırıcılarla iç içe yaşanır.

Yapışkan sürüldükten sonra deriyle köselenin kaynaşmasını sağlamak için bolca çekiçlenir. Kenarları bıçakla toplanır, rötuş yapılır, kazınıp kösele kapağı çakılır ve frezeye gönderilir. Frezeden geldikten sonra numara vurulur, kenarına takım geçilir, lekeleri temizlenir ve kalıptan çıkarılır.

Bir kalfa günde ortalama 10-15 saat arası çalışır, haftada eline ortalama 100 bin lira geçer. İşçi ve çıraklar daha düşük ücret almaktadırlar.

5- Frezeciler:

Kalfa ve işçilerin hazırladığı ayakkabıları alırlar, sepetlere koyarak sırtlarında yaklaşık 300-350 metre uzaklıktaki genellikle bodrum katlarında olan freze atölyelerine taşırlar.

Frezeci makina bıçaklarıyla ön kısma (tarak bölgesine) bıçak vurur. Tümse dediğimiz avuç içi kadar yuvarlak bir başlıkla da altlarına zımpara yapılır. Bundan dolayı freze atölyelerinde çok toz olur. Zımparadan sonra kitire denilen, alt tabanı parlatan sıvı madde sürülür. Ayakkabının kenarlarına da boya sürülür ve fırçalarla parlatılır.

Bugün frezecilerin % 80'i dernekleşmeyi başarmışlardır. Çalışma saatleri dahil birçok konuda mesafe almışlardır. Sigorta, düzenli çalışma, cumartesi çalışmama gibi konularda adım atmışlardır. Ortalama günde 9 saat çalışırlar, haftada ellerine geçen ücret de 80-100 bin liradır.

Kunduracının günlüğü:

Kunduracı pazartesi günü genellikle 8,30-9,00-9,30'da kalkar, işine toplumsal taşımacılığın bozukluğu ve yetersizliği yüzünden 10-11 arası varır. Sözde kunduracılık serbest meslektir işine oturduğu zaman ya kahvaltısını yapar ya da geçkalmışlığını bertaraf etmek için aç çalışır, gırgır şamata çoktur, kimileri sorunlarını tartışıp çözümler arayarak gününü geçirmeye çalışır. ***Kunduracıların diğer meslekî alanlara göre düzenden aldıkları zaafları çoktur. Bu da içinde bulundukları üretim ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Güzel içkiler, güzel kadınlar, ganyanlar, piyangolar birçok kesimde olduğu gibi kunduracılara da haz verir.*** Ne zamanki ellerindeki **samorko** dediğimiz parası alınmış işlerin geçkaldığını görünce saat çoktan 3'ü bulmuştur. Hemen alelacele bakkaldan kaşar ekmek veya kahvaltılık çeşitlerle öğle yemeği geçiştirilir. Yemeğin verdiği ağırlıkla gevşeme başlar, saat 6 olmuştur. İsyanlar başlar "hay lanet olsun şu samorko'ya, vay Ali, İbo şu parası alınmış işler ne zor gelir insana, şu mesleği icat edenin..." gibi küfürlerle boşalıp kendilerini rahatlatmaya çalışırlar. Saat akşam 9 olmuştur bazı erken gelenler ağır ağır atölyenin genzi yakan kokusunda ertesi gün erken gelme kaydıyla ayrılır. Geride kalanlar ise birşey soramamanın söyleyememenin çaresizliği içinde monoton bir çalışmayla gece 10'a, 11'e hatta 12'ye kadar ortalama 10-15 saat çalışmak zorundadır.

Beyoğlu piyasasında parça başı ortalama kundura işçiliği ücreti 4000 liradır, Çarşıkapı 3000 liradır. İşsizliğin verdiği bunalımla 2000 liraya kadar çalışanlar vardır. Bu ücretler kösele için geçerlidir, suni deri ve lastik ayakkabı için 600 liraya kadar çalışan işçi vardır. Bir kalfayı ele alalım, normal bir çalışma temposuyla günde 10 saat çalışmış olsa cumartesi saat 4'e kadar 28 çift ayakkabı üretecektir. Ürettiğine karşılık eline 112.000 TL. geçecektir. Parça başı düştükçe daha çok, daha çok çalışmak zorundadır. 112.000 TL. çıkarmak için yaptığı harcamalara bakalım. İşyerine iki otobüsle geliyorsa 1500 TL. vermek zorunda. Daha uzaktan geliyorsa bu rakam 2000 TL. olmaktadır. Yemek parası, çay üst üste koyalım 3500 TL. **Rekapta** dediğimiz imalatta kullanılan çivi, çiriş, mum, limaki, raspa, zımparaya da 8000 TL. koyalım. Şimdi toplayalım saydıklarımız en kısıtlı olanı.

18000 - yemek, çay vs. (en düşüğü)
8500 - yol parası
8000 - rekapta

34500 - toplam masraf

112000 - haftalık ücret
34500 - toplam masraf

— 82500 - kalan haftalık

Kalan 82500 TL. ile üç çocuklu bir aileyi ele alalım. Yemek, ekmek, giyim, doktor, elektrik, su, kira, yakacak harcamalarını bu ücretten karşılıyor. Hiçbir sosyal güvencesi yok. Ayrıca dört ay gibi kesat denilen işsizliği var. Kesatın en büyük etkeni 10-15 saat gibi uzun ve yoru-

cu bir çalışmaya zorunlu bırakılmaları. İkinci etken mevsim araları eylül, ekim, şubat, mart gibi aylarda ayakkabı piyasasının durgunluğu. Üçüncü etken, üretim fazlalığına rağmen son yıllarda dışalımın serbest bırakılması. İşte kundura işçisinin günlüğü.

İşçilerin atölye içindeki ilişkileri:

İşçiler tüm sorunlara, sigorta, ücret, temizlik gibi sorunlara kişisel olarak bakmaya zorlanır. Sorunlarını dile getirerek sivirilen kundura işçisi eğer verimli ise işverenler babacan rollere girerek, "oğlum ne sorunun varsa bana söyle istediğini hallederiz" demeye başlarlar. Eğer işveren için verimsiz ise zaten çoktan kapı dışarı edilmiştir. Sorunlarını bilinçsizce bireysel olarak çözmeye çalışan işçi arkadaş, bilinçli arkadaşlarca uyarılmaya çalışılır. ***İşverenler kendileri için tehlikeli gördükleri işçileri verdikleri Pulatka'ya bakmadan işten çıkarırlar. Pulatka olayı da şöyledir: İşe başlayan kalfaya iş başı yapacağı zaman 200 bin liradan 600-700 bin liraya kadar varan para verilir. Aslında bu başka bir aldatmacadır, kimileri bu paraya işin ağırlığından dolayı verilen yıpranma parası der. Kimileri transfer parası der, kimileri avanta der.*** İşveren genellikle bu parayı bir yıl çalışma koşuluyla verir. Bu anlaşmaya riayet edenler olduğu gibi bazıları kunduracılıktaki tabirle tokatçılık yapar parayı alır bir daha uğramaz. Bu tür davrananların piyasadan iş bulmaları çok zordur, çünkü fısıltı gazetesiyle bütün kundura piyasasına duyurulur. İşsiz işçiler de çok olduğu için işverenlerin keyfi yerindedir, kapıda işbaşı yapmaya hazır 3-4 kişi beklemektedir. Bu pulatka karşılığı patronlar işçilerin kanını iyice emerler ne kadar borçlandırırsa teslim alma olanağı o kadar çoğalır. Zaten işveren sigorta primlerini ödemediği için pulatka parasını kısa sürede çıkarmış olur.

Bir de **samorko** olayı vardır ki, bu sistem de işçileri teslim almayı hedefler. Pazartesi işe başlarsın, genellikle kunduracılar iki gündelik ayakkabı yaparlar. Yani iki parti, o da şöyle: Tek çalışırsa 12 + 12 = 24 çift ya da 14 + 16 = 30 çift. İki kişiyse 24 + 24 = 48 çift, üç kişiyse (kalfa, işçi, çırak) 32 + 32 = 64 çift ayakkabı üretirler. İşverenler hafta arası malzemeleri genellikle aksatarak verirler, ya da işyerindeki aksaklıklardan dolayı cumartesi bitmesi gereken işlerin yarısı daha bitmemiştir. Pazartesi, salı, hatta çarşamba gününe kadar parası alınmış işler devam eder, sonuç olarak çalışılır, çalışılır, çalışılır. Üç günlük işgünü işçinin cebinden gitmiştir. Samorko olayı sömürüyü yoğunlaştırdığı gibi kunduracının olağanüstü çalışmasına neden olur, bu da stres yaratır, kunduracının yaşamını allak bullak eder. Kunduracıların alkole sarılmasının altında bu nedenler yatmaktadır. İşverenler bilinçli olarak içki içilmesini körüklerler, içki içilmesine izin verdikleri gibi kendileri de içki getirip işçilerin içmesini sağlarlar. ***Sonuçta kundura işçisinin ne çalışma saati bellidir, ne yemek saati ne de uyku saati. Düzensiz yaşam koşulları, kundura işçilerinin sorunlarını belirleyip örgütlü mücadeleye girmesinde engelleyici faktör olmuştur. Fakat zor ve kötü koşullarda yoğun bir sömürü altında her türlü sosyal güvenceden yoksun olan kundura işçisinin bilincinde sorunlarına sahip çıkma, düşüncesi canlı kalmıştır.*** Türkiye'nin geçmiş mücadele tarihine baktığımızda siyasal örgütlenmelerin önemli yerlerinde kundura işçilerini görürüz. 1952 tevkifatında birçok kunduracının ismi vardır. Sosyalist örgütler içerisinde ileri unsurların önemli bir bölümü kunduracılardan oluşmuştur. Bugün kundura işçileri sorunlarına sahip çıkma ve örgütlenme konusunda ciddi ve kalıcı adımlar atmaya hazırlanmaktadır. Tüm kundura atölyelerinde örgütlenme sorunları tartışılmaktadır.

Devletin kundura işçilerinin sorunlarına yaklaşımı

"Devletin sorunlarımıza yaklaşımı olumlu değildir. Sağlık sorunumuzdan, sosyal güvenceye, eğitimimize kadar hiç bir ciddi adım yoktur. Bu kadar olumsuz koşullarda çalışan bu insanlar devletin kurum ve kuruluşlarına şikayetlerde bulunmayı pek tercih etmezler. Tercih edenler her defasında olumsuz yanıt almıştır. Bunun en somut örneği şöyle yaşanıyor: Bir işçi 5 ay çalıştığı bir yerde bir yıldır sigortasız çalışan işçi arkadaşlarıyla sigorta müfettişliğine şikayete giderler, memur işçilere siz gidin biz hemen işyerlerinize geliyoruz der ve arkadaşları yollar. Daha işçiler sigorta binasını terk etmeden işverene telefon edilip hakkında şikayet olduğu söylenir. İşveren tezgahını toplayıp işyerini kapatmıştır bile... İşçi işyerine geldiğinde kapalı işyeriyle karşılaşır, üstelik işveren işçiyi işten de kovalamıştır. ***Biz ülkemizdeki sigorta kurumunun da işlemediğini biliyoruz buna rağmen bizim böylesi bir kurumun olanaklarından yararlanmamız için bir mücadele gerektiği açıktır.*** Yasalarda var olan haklarımızı kullandıracak bir kurum yok. Diğer önemli bir konu da mesleki ve genel eğitim sorunudur. Kunduracılığa 10-12 yaşlarında başlanır. İşyeri koşulundaki zorlukların ve sağlıksızlığın yanında çıraklar ağır bir psikolojik baskı altındadırlar. Dayak küfür olağan şeyler durumuna gelmiştir. Çırağın meslek eğitimi dizine çekiç yemeyle başlar çünkü ayakkabılara ne kadar iyi çekiç atarsa o kadar iyi ayakkabı üretmesini öğrenecektir. Ve çırağın aldığı eğitim işyerinde gördüklerinden başka hiçbir şey değildir. Bu konuda derneğimizin bir amacı da bu haklarımızı yaşama geçirmede bizleri örgütleyici bir kurum olması içindir."

Kundura işçilerinin acil istemleri:

1- Bugün için freze başı aldığımız çift başı ücreti kösele için en az 8000 lira olmalıdır. El işi, suni deri, lastik işleri bu fiyata göre ayarlanmalıdır. Her yıl, enflasyon ve yaşam standartları -dört kişilik bir aileyi de- hesaba katılarak ücretler belirlenmelidir.

2- Kalfaya yüklenen rekapta işverenler tarafından ödenmelidir.

3- Tüm çalışan işçiler hemen sigortalanmalıdır.

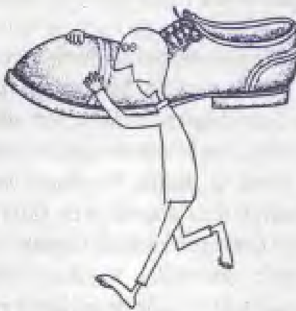
4- Kesat döneminde tüm çalışanlara ya iş imkânı sağlanmalı ya da karşılıksız tekrar iş başı yapana kadar işsizlik tazminatı ödenmeli. Tekrar aynı işte işbaşı yapılması garanti altına alınmalıdır.

5- İzin, çocuk ve bayram parası verilmeli.

6- Sağlıksız işyerinde çalışma yasaklanmalı, havalandırma tertibatı, temiz tuvalet ve su, ilk yardım dolabı gibi temel ihtiyaçlar karşılanmalı.

7- Meslek hastalığımıza uygun sağlık taramaları düzenli yapılmalı, mağdur durumdaki işçilere işveren tarafından meslek hastalığı tazminatı ödenmeli.

8- Çocuk işçilerin zor ve sağlıksız işlerde çalıştırılması yasaklanmalı.

Neden örgütlenmek gerekiyor

İşgücüyle, ücretleriyle, iş koşullarıyla korkunç bir sömürünün yürüdüğü küçük iş yerlerinden oluşan kundura sektöründe çalışan işçilerin yaşam ve iş koşullarını iyileştirmek, yükseltmek örgütlü ve bilinçli mücadeleden geçmektedir. ***Kundura sektöründe çalışanların hemen hepsi sosyal güvenceden yoksun, 10-15 saat kötü ve düzensiz çalışmakta ve kesat denilen 4-5 ay süren işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bugüne kadar da örgütlenip sorunlarını aşma şansları olmamıştır. Sendikal çalışma bu alana girememiştir. Nerede çalışırsa çalışsın işçinin işgücünün karşılığını almak sendikaların görevidir.*** Bu konuda yanlış eğilimler giderilmeli, sendikal çalışmalar her türlü zorluğa rağmen kundura işçisi içinde yapılmalıdır. Bugün neden dernekleşmeye gidiyoruz? Birincisi; kundura işçisi acil olarak örgütlenmek istiyor, çalışmasına başladığımız dernek bu boşluğu doldurmaya yöneliktir. Tüm işçiler derneklerinde sorunlarını tartışıp çözüm yolları araycaktır. Sendikalarla dostane ilişkiler kurup sendikalaşma yolunda çaba harcayacaklar. Tüm işçi dernekleriyle birlikte işçilerin ortak sorunları konusunda çalışmalar yapacaklar. Tüm kundura işçisinin yaşamsal, sosyal ve kültürel sorunlarına kundura işçileriyle kaynaşarak çözümler arayacaktır.

Kundura işçilerine çağrı:

Artık sorunlarımızı 7 cücelere bırakmayalım. Birlik olalım, birlikten kuvvet doğar. Bu birliğimizi örgütlenerek sağlayalım. Önümüzde dağ gibi yığılı sorunlarımız bizleri bekliyor. Kesat dönemi yaklaşıyor, sigorta sorunumuz, ücret sorunumuz ve diğer sorunlarımız için hep birlikte çalışmalıyız. Bugün derneğimizi kuralım, yarın sendikalaşalım.

Kunduracılıkta Rumlardan kalan mesleki dil olarak hala kullanılan kelimelerden bazıları.

Samorko: Haftalık yapılan iş.
Rekapta: Kalfanın aldığı malzeme ve aletler.
Polatka: Transfer parası, kalfaya ödenen yıllık avans.
Prustanca: Haftalık çekilen samorkodan düşülen avans.
Pianta: Ayakkabının kenarı.
Limaki: Eğe.
Danalya: Monta aleti.
Falçata: Kunduracı bıçağı.
Masat: Bıçak bileyici.
Makinata: Ayakkabının kenarına geçilen takım.
Kamoroto: Kamaraya geçilen takım.
Kamineto: İspirto ocağı.
Mano: Ayna'ya (ökçe'ye) çekilen takım.
Kalçalizma: Çivi sıkan alet.
Kalçalizma Vidası: Çivi.
Raspa: Köselenin yüzünü sıyıran alet.
Filoraspa: Pianta'nın içini temizleyen alet.
Kakaliki: Küçük tahta ıstaka.
Istaka: Ağaç alet.
Katakü: Çizim için kullanılan kösele kayış.
Mastalya: Teneke kap.
Mastariki: Küçük kap.

EY KUNDURACI

Kapıdan gir ağabey
ağır ağır
Emekçiler limanına yanaşan bir gemi gibi
Karşındaki tezgah yüzyıllıktır
Ezberletir tarihi satır satır,
Başına geç
Bu sessiz tarih heykelinin
Geç artık al çekicini eline
Vur geçmiş günlerin değerine
Vur geleceğin güzelliğine
Acıma harcadığın emeğine
Acıma seni sömürene,
sömürmek isteyene
Bir ayakkabı doğuyor
ey kunduracı
Var mı ki daha ötesi,
Üzülme elindeki nasır'a
aldırma yaraya
Çünkü, bir iş doğuyor
ey kunduracı
Bugün karşılıksız bir sevgi
yarın bütün bir ömür
"Değer"in ölçüsü sensin
senin işindir ey kunduracı

Bir kundura işçisi

İ.S.D. Sendikalar Bürosu

ŞİİRLERLE ŞAİRLERLE

BİR *İŞÇİ* OZANIMIZ VAR

ABİDİN AYDIN

Ozanın kendi anlatımıyla öz yaşam öyküsü

"Benim yaşam öyküm yok. 33 yıllık bir çalışma öyküsünden sözedebiliriz. Yaşamım önemli değildir ama sürekli olarak gündemdedir. Bir işçinin yaşamı işkazalarıyla, meslek hastalıklarıyla, çalışma ve yaşam koşullarıyla, bu düzen içinde çözülebilen ve çözülemeyecek olan istemleriyle sürekli olarak toplumun gündemindedir. O nedenle kendimi değil şiirimi, sınıfımın duygularını öne çıkarmak, duyarlılığını yükseltmek istiyorum."

TERSANE

Başucunda gökyüzü
Ayakucunda deniz
İliklerimize kadar
Yağmuru, karı, ayazı
Yalayıp yutarız

Yanıbaşında rüzgâr
Sonra gözlerimiz
Güneş açar belki
Bulutlar alabora
Serilir denize

Havada çılgınca
Dört döner gürültü
Balyozlar vızgelir
Yanaştıramaz çeliği
Omurgasına geminin

N'apsın işçi
Dağların arkası
Adam dolu
N'apalım
Çalışmak değil bizimki
Ekmeğe mecbur
Çelikle güreşiriz

Burda çok görülmez
Öksürüp tükürmek
Toz duman içinde
Daracık sintineler
Pas tuttu ciğerlerimiz

Sırtım su gibidir
Dilim düşer türkü peşine
Günler geceler boyu
Kıvranarak sancılar içinde
Emeğimizle döllediğimiz
Gemiler doğuran annedir
Tersane

ABİDİN AYDIN'la kısa söyleşi:

"ŞİİR BİR KUŞATMANIN YARILMASIDIR"

İ.Y.: Sanat anlayışınızı açıklar mısınız?

A.Aydın: Sanat insanların duyarlılığının örgütlenmesidir. Bilinen bir şeyi tekrarlamak değil yeni anlatım biçimleri bulmak ve insanların merakını uyandırmaktır, biliyorsunuz merak aklın belirtisidir. Alışkanlıklarla, geleneklerle duyarsızlaştırılmış, uyuşturulmuş insanın uyanmasıdır.

İ.Y.: Şiirin inandırıcı gücü daha mı yüksek?

A.Aydın: Bir bakıma öyle.. Şiir sınırların aşılması, bir kuşatmanın yarılmasıdır. Sözler bilince işler, şiirse duygulara. Etkisi daha kapsamlıdır, hemen kavrar kimliğimizi.

İ.Y.: Kişiliğine özgü bilgiler isteyebilir miyiz?

A.Aydın: 1946 Afyon - Çay doğumluyum. Çekirdekten yetişme sıcak demirciyim. 17 yıldır tersanede kaynakçılık yapıyorum.

SANAYİ ŞEHİTLERİNE AĞIT

Burun buruna çalıştığımız ölüm
Pusu kuran düşmandır ömrümüze
"Ortalama iki saatte bir can"
Acımasızca soyar alır işçilerden
Ölüm gözünü dikmiş üstümüze

Sıkışan gaz, patlayan duba
"Olan oldu artık iş kazası" deme
Ölüm korkunç vurdu bu kez de
Üç kardeşimizi yitirdik birden
Hurda cesetler düştü denize

Onlar ki sanayi şehitleridir
Denize, aya, yıldızlara kardeştir
Deniz ondan tuzlu, sular acılı
Hıçkırık dökülüyor dalgalardan
Mavisine kardeş kanı bulaştı

Görünürde ne gülen bir ay
Ne tek bir damla yıldız var
Tepeden tırnağa sıkı sıkıya
Karalar büründü fabrika
İşbaşı borusu öter ötmez
Binbir ezgiyle başladı
Şehitlere ağıt vardiyası

DAYANIŞMA BİLDİRİSİ

İşçiyim
Dağların yamacından
Seher yelini önüme
Kattım da geldim
Durdum kapılara
Soluğum kuyularda
Petrol kokarken
Gözlerim ocaklarda
Kömür parlarken
Yüksek fırınlarda
Eritirken cevheri
Balyoz sallarken örse
Tezgâhlarda eğilirim
Başka eğilmem asla
Dilenci değilim

İşçiyim
Gocunmam insanlardan
Barışı bayramları
Hasretle kucaklaşmayı
Külfetleri olduğu kadar
Nimetleri de paylaşmayı
Çocukları çook
Pek çok severim
Gövdemden süğen
Çatal filizlerim var
Aç susuz komam
Komam çırılçıplak
Kırdırmam onları
Değişmem dünyalara
Köklerimi yüzyıllardır
Salmışım toprağa
Taşı deler ovalardan
Dağlara uzanır
Kolayberi sökülmem

İşçiyim
Dört mevsim kapılarda
Külçe külçe alınteridir döktüğüm
Bahar gelir yaz gelir
Güneşte perdahlanır tenim
Bir elmanın kokusudur bölüştüğüm
Elimin değmediği yemişler var daha
Soframa koyamadığım yiyecekler var
Kaç baharı eskidi yurdumun
Böyle kaç yazları
İçimdeki depremler değildir ah
Beni böyle göçüren
Değildir hasretlerim

İşçiyim
Üç vardiyadır ömrüm
Gün gelir ayaz gelir
Ağzım burnum ellerim
Mosmor kesilir hergün
Bir portakalın başına
Üşüştüğünde çocuklar
Neremde barınmaz benim
Ah neremde yangınlar
Kaç bozgun yedim böyle
Kaç bozgundan geçtim
Dönüp baktıkça ömrüme
Kabarıyor nefretim

İşçiyim
Nedir aç kalmak
Soyulmak çırılçıplak
Sömürgenlerin karşısında
Bölünüp parçalanmak
Yaralanmak dövüşte
Yoksulluk sefalet
Nedir be faşizm
İstemem insana zulmedilmesin
Grev ne güne duruyor
Getir yaranı
Bastır yaramın üstüne
Damarlarımdan kan vereyim
Kardeşimsin
Sektörlerin kapılarında
Grev gözcüsü gömleğimden
Ve seher yelimden
Tanırsın beni
Eşkâlimi unutma

BARIŞ YOLUNDA

Tüm barikatları
İşçi yıkacak
Tüm barikatları

Grev balyozunu
Vura vura
Kıracak sömürü çarklarını
Ateş hattını
Yara yara
Tüm barikatları
İşçi yıkacak

Ne savaş kalacak
Ne sömürü
Ne zulüm
Tüm barikatları
İşçi yıkacak gülüm

Güneşli sularda karacağımız
Al kınayı
Nazlı yarimizin
Ak ellerine
Minicik ayaklarına
Kutlu olsun türküleri söyleyerek
Hep beraber yakacağız
Koluna sevinç takıp
İşçinin açtığı yollarda
Tıpış tıpış
Yürüyecek barış
Tıpış tıpış
Tüm barikatları
İşçi yıkacak
Yanardağlar sönecek kökünden
Soğuyan küllerinde biten karanfiller
Körpe çocuk kokuları saçarak
Gelmiş geçmiş
Tüm acıları
Çekmiş analarımıza
Ödül verecek

Tüm barikatları
İşçi yıkacak
Sevgi emek
Bilim güneşleri
Yakacak geceyi
Ne karanlık kalacak
Ne ölüm korkusu
Savaşsız sömürüsüz
Bir dünya kuracağız
Ve sonsuza kadar
Matemsiz yaşayacağız

...OKURLARIMIZDAN...OKURLARIMIZDAN...OKURLARIMIZDAN...OKU

OKURLAR YAZIYOR

Sevgili İşçi Sağlığı Derneği'ne

Derneğinizin varlığını gönderdiğiniz dergiden öğrendim. Böyle önemli bir konuda, örgütlü çalışmanın önemini kavrayarak uğraşa girişen sizleri candan kutlarım.

Derginizi çok beğendiğimi söylemek istiyorum. Ayrıca ilk sayısını göndermek inceliğini gösterdiğiniz için de teşekkür ederim. Onu en iyi biçimde değerlendirmeye çalıştım. Ulaşabildiğim işçi arkadaşlara okuttum. Sürekli izlemek, abone olmak isteği doğdu.

İlk aşamada beş adet dergi -ilk sayıdan da- adresime göndermenizi rica ediyorum. Daha sonra bu sayı artabilir. Bunun dışında sizlere ne gibi katkılarda bulunabileceğimizi bildirmenizi, varsa broşür, rozet, vb. materyaller göndermenizi diliyorum.

İstanbul'a geldiğimde size uğramaya çalışacağım.

Bu arada Bandırma'ya ilişkin bilgi vereyim: Bandırma çalışma alanınıza giren önemli merkezlerden biri olabilir. Özellikle kimya endüstrisine giren büyük işletmeler var şehrimizde. Bagfaş, Etibank, Tekel Yaprak Tütün işletmesi, Kalefleks fabrikası ve irili ufaklı sanayi işletmeleri vb. ile hızla gelişen, yörenin başlıca sanayi merkezi olmaya aday bir yer olarak Bandırma şimdiden geniş bir potansiyeli barındırıyor.

Sizleri tekrar kutlar, sağlık ve başarı dolu günler dilerim.

Rahmi Akdaş - Bandırma

Merhaba,

İşçi sınıfımızın sorunlarını doğrudan ele alan, bu konuda mücadele verecek bir işçi dergisinin çıkarılması çok çok sevindirici bir olay, işçi sınıfına kutlu olsun.

Derginin 1 Mayıs'ta çıkan birinci sayısını dolaylı olarak aldık ve böylece de tanışmış olduk. Dergiyi bize ulaştırabilirseniz çok sevineceğiz.

Derginin tüm çalışanlarına dost selamlarımı iletir, yayın hayatınızda başarılar temenni ederiz. Buluşmak üzere.

Mustafa Pekdoğru
Özel Tip Cezaevi-Gaziantep

Değerli Dostlar, Merhaba,

İlk önce sizlere, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek ve yükseltmek uğruna yürüttüğü sınıfsal sendikal, demokratik mücadelesinde, "işçiler aydınlansın, aydınlar işçileşsin" belgisiyle, işçi sınıfının demokratik kitle örgütlerinden biri olarak üstlendiğiniz zorunlu ve onurlu uğraşınızda başarılar diliyorum.

Gerek İşçi Sağlığı Derneği'nin gerekse de onun ayrılmaz bir parçası olan I.S.D. Merkez Yayın Organı İŞÇİ YAŞAMI'nın önemli bir işlev göreceğine inanıyorum.

"...Sigortalı-sigortasız/sendikalı-sendikasız ayrımı yapmadan, tüm işçilerin, çalışan toplumun, çocuk işçilerin, çırakların ve kadın işçilerin, tarım proleteryasının çalışma ve yaşam koşullarını kapsayan bir çalışma programı ve eylem planı"nı (İşçi Yaşamı, sayı: 1, "İSD Ne Diyor?") uygulamaya koymak, gerçekten işçi sınıfının, bilinçli eylemi, mücadelesi ve baskısıyla başarılabilecek bir görevdir. "İşçi sağlığı sorunu işçi sınıfının sorunudur". Ve bu sorunun çözümünü, "sınıfsal gücüne güvenen, bilimin öncülüğünde, örgütlü bağımsız eylemiyle yolunu çizen" (agy) işçi sınıfı sağlayacaktır.

İşçi sınıfının tüm halk güçlerinin önünde adım adım kendi sınıf hegemonyasını kurarak yürüttüğü gerçek demokrasi savaşımında önemli yer tutacak olan işçi sınıfının demokratik kitle örgütlerinin rolü tartışılmayacak denli açıktır. İşçi sınıfının her yaşamsal sorununu, ekonomik demokratik siyasal istemlerini gerçek demokrasi savaşmına bağlamanın ve bu savaşımı örgütsel güce dönüştürmenin önemi, yüzbinlerce emekçinin her geçen gün artan bir öfkeyle harekete geçtiği günümüz koşullarında daha da artıyor.

Azgın bir ekonomik terörün yaşandığı, toptan eşya ve tüketim fiyatları endekslerine bakıldığında yılın sonunda ya da gelecek yılın ilk aylarında fiyatlarda gerçekleşecek patlamayla üç rakamlı enflasyonun beklendiği, en küçük bir ekonomik talebin bir adım ötesinin siyasal içeriklerle yüklü olduğu, 1980 öncesinden çok daha yüksek bir dalganın -ekonomik ve siyasal bunalımın- geldiği nesnel koşullarda, her alanda bilinçli ve örgütlü sınıf hareketini, işçi sınıfının sendikal birliği, militan eylem, aktif sendikal-yığınsal demokrasi ilkeleriyle yoğurarak pekiştirmek dönemin genel özellikleri olarak karşımıza çıkıyor.

İşte böylesine bir ortamda İSD'nin, kuruluşunun ardından henüz bir yıl geçmesine rağmen, ileri işçilerin, işçi sınıfı aydınlarının ortak girişimini simgelediğini duyurması, yayın organı İşçi Yaşamı'yla, sınıfın yaşamsal sorunlarını, ekonomik-demokratik-siyasal istemlerini, bir bütün olarak somut ve net bir biçimde ifade etmek amacıyla yayın hayatına atılmasını coşkuyla karşılamamak mümkün mü? Tabii ki mümkün değildir!

Geleceğe olan inancı C.evi koşullarında sürdüren bir devrimci olarak ilgi ve coşkumu anlatmayı önemli bulduğum için siz İSD ve İŞÇİ YAŞAMI çalışanlarına yazmayı gerekli buldum. Özellikle şunu belirtmeliyim ki ben yayın düzleminde kurulacak bir ilişkide ilk halkanın abone ile başladığına inanıyorum. Her düzeyde kurulacak yayın-birey ilişkisi bu ilk adımla kendini şekillendirecektir. İlk paylaşım, ilk katkı -birey olarak bakıldığında küçük de olsa- maddi özveridir. Okumak, eleştirmek, yazı göndermek, yayını yaygınlaştırmak kadar önemli bir ögedir bu ilk adım. Kurulacak olan yayın-birey ilişkisinin verimliliği de her düzeyde artan ilişki bağıyla hayat bulacaktır. Bu konuda da içinde bulunduğum koşullarla bir anlamıyla "sınırlı" kalarak, elimden gelen tüm çabayı göstereceğimi bilmenizi isterim.

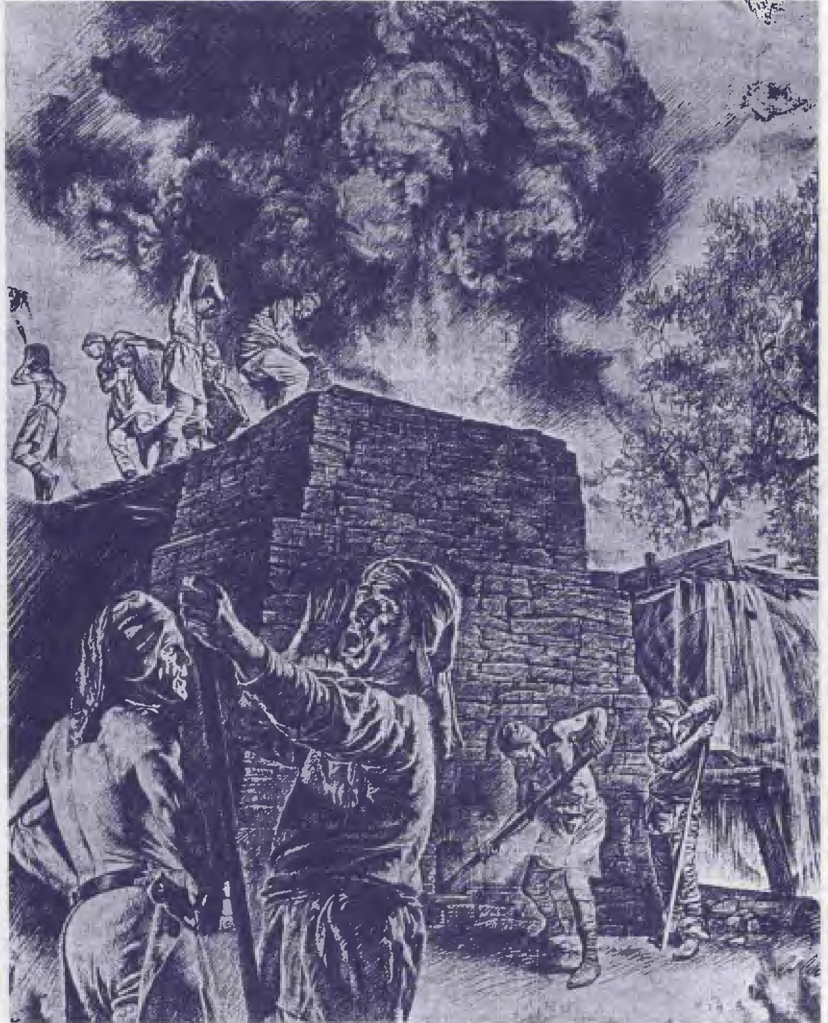
(Mektubumla birlikte ayrıca 1 yıllık abone tutarını da gönderiyorum.)

İlk mektubu bu içerikte ve genellikte tutmayı tercih ediyorum. İşçi Yaşamı'nın ilk sayısını, haber sayfalarından, barış-enternasyonalizm, sağlık ve sanat sayfalarına kadar tüm yazılarını ilgiyle okuduğumu, öğretici bulduğumu da belirteyim. Ayrıca her sayısıyla birlikte daha da olgunlaşacağına inanıyorum.

Evet, tüm çalışmalarınızda başarılar dileğimi içten selamlarımla yineliyorum... DOSTLUKLA.

İsmet CEBE
E tipi C.evi D.10
Çanakkale 17100

İŞÇİ SINIFININ DOĞUŞU VE TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ KAPSAMI

Avrupa'da işçi sınıfının doğuşu

Dünyada kapitalizmin gelişmesi tefeci, özellikle de tüccar sermayesiyle başlamıştır. Endüstri sermayesi ilk başlarda bunlara bağlı olarak gelişmiştir.

Eski feodal devletin sahibi olan toprak ağalarıyla, giderek feodal niteliğini yitiren bu devlette, güçlenen ticaret sermayesi devletin gücünü kullanarak, "serada çiçek yetiştirir gibi" endüstri kapitalisti yetiştirdiler. Bu dönemde gelişen endüstri sermayesi henüz ticaret sermayesinin güdümündedir. Bu seviyede gelişen kapitalizme paralel olarak küçük bir emekçiler sınıfı 1380 yıllarından sonra oluşmaya başladı. Ama asıl olarak kapitalizmin doğuşuyla paralel olarak, işçi sınıfının doğuşu 16. yüzyılda oldu.

Endüstri devrimi, yani buharlı makinaların üretimde kullanılmaya başlaması 1760 yıllarında oldu. Endüstri sermayesinin birikimi bu devrimle büyük bir ivme kazandı. Diğer sermaye kesimlerinin güdümünden çıktı. İşçi sınıfının sayısında büyük artış oldu.

Batıda sermaye birikimi belli bir noktaya gelince serbest rekabetçi kapitalizm dönemi başladı.

Bu dönemde serpilipgelişen işçi sınıfı, toplumsal gelişmenin öncülüğünü yapan burjuvazinin arkasında onun, destekleyicisi olarak yer aldı. Ta ki 1871 Paris Komünü'ne kadar. İşçi sınıfının dünyadaki ilk devletini, yani Paris Komünü'nü kurarak gerçek bir sınıf olduğunu kanıtlamıştır.

Bu yıllarda oluşumunu tamamlamış olan işçi sınıfının iş ve yaşam koşulları Kapiltal'de, Konut Sorunu ve İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu adlı yapıtlarda çok güzel anlatılmıştır.

Batı Avrupa işçi sınıfı bugüne göre akıl almaz derecede geri ve kötü yaşam koşulları altında sınıfsal oluşumunu tamamlamış ve bağımsız varlığını kanıtlamıştır.

Turkiye'de işçi sınıfının doğuşu

Batı'da endüstri devrimi yaşanırken Anadolu'da feodalizm hakimdi. Osmanlı İmparatorluğu'nda bilinen ilk fabrika, 1835 yılında kurulmuş olan, Feshane adlı fes fabrikasıdır.

1838 yılında Bursa, Kayseri, Uşak, Af-

yon, Gördes ve İsparta'da halı tezgahları kuruldu.

1845 yılında Bursa'da yabancı sermayeli bir fabrika kuruldu.

1855 yılında Zonguldak-Ereğli maden kömür havzaları işletmeye açıldı.

1864 yılı Islah Sanayi Komisyonu Raporu'nda buhar makinalı imalathaneler gündeme geldi.

Şimdi de işçi hareketlerinin ortaya çıkışı açısından tarihe bir göz atalım.

1845 "Polis Nizamnamesi" çıkarıldı. Burda "amele ve işçi takımının cemiyet kurmaları önlenmeli, ihtilal girişimleri bastırılmalı" deniliyor. Bu da bize işçi sınıfı hareketlerinin egemen güçlere rahatsızlık vermeye başladığını gösterir.

1865 İşçilerin özellikle de maden işçilerinin ağır çalışma koşullarına itirazları Dilaver Paşa'yı bir çalışma nizamnamesi hazırlamaya zorladı.

1871 Amele Perver Cemiyeti kuruldu.

1872 Kasımpaşa Tersaneleri grevleri başladı. 600 müslüman ve gayri müslim işçi aylardır alamadıkları maaşlarının ödenmesi için önce padişaha dilekçe verdiler, daha sonra da greve çıktılar. Grev başarılı oldu.

Beykoz Deri ve Kundura Fabrikası'nda çalışan işçiler de maaşlarının ödenmesi için greve çıktılar.

1895 Osmanlı Amele Cemiyeti kuruldu. Tophane'deki fabrika işçilerinin üye olduğu bir dernekti. Dernek gizli çalışıyor ve mutlakiyete karşı eylemlerde bulunuyordu.

1906 Tütün işçilerinin grevi polis zoruyla bastırıldı.

1908 13 Ağustos-15 Eylül arasında çeşitli şehirlerde grev dalgası yükseldi. Grevler başta İstanbul olmak üzere, Edirne, İzmir ve Selanik şehirlerinde yer aldı.

Tramvay, tütün ticarethaneleri, demiryolu, şömendifer, sigara kağıdı imalatı, havagazı, deri, reji tütün, fırın, tuğla, matbaa ve vapur işçileri bu grevlere katıldılar.

Özellikle **1950** yılından sonra hızlı bir ekonomik gelişme yaşandı. Kapitalistler, Batı tekellerinin işbirliğinde, hafif endüstri temelinde, hızlı tekelleşme yolunda ilerlediler.

Emperyalizm çağındaki bir dünyada, kapitalizm, Türkiye'de serbest rekabetçi dönemi yaşamadan, daha baştan tekelci olarak gelişti. Bankalar, devlet ve yabancı sermaye ile birlikte tekellerin doğuşunda ve gelişmesinde en önemli rolü oynadı. Finans kapital, yani para sermaye böyle ortaya çıktı. 1960 yıllarında, ülke ekonomisinde tekeller ağırlık kazandı. 1970 yıllarında finans kapital egemen oldu. Bu yıllarda sermaye ve mal ihracı şeklinde dışa açılma, emperyalistleşme ihtiyacı ağırlık kazandı. Türkiye, dünya emperyalizminin sömürüsü altında, endüstrileşmesini tamamlamış, teknolojik açıdan geri, orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülkedir. Endüstri başı çeken sektör olmuştur.

Türkiye işçi sınıfının oluşum ve gelişimi

Kendiliğinden sınıf, tarihsel olarak belirlenmiş toplumsal üretim sisteminde aynı yeri tutan insanların, henüz bunun farkında olmayan, bağlantısız bir yığın oluşturmalarıdır. Kendisi için sınıf ise, sayısal birikimin, yoğunlaşma ve haberleşmenin gelişmesiyle, bunun farkına varıp, örgütlenip, sınıf çıkarları için mücadeleye başlamaları, bir bütün oluşturmalarıdır. Bir toplumsal sınıfın çıkarı söz konusu olduğu için, girişilen mücadelenin ülke çapında amaçlar taşıması, devlet işlerine karışması, yani siyasallaşması kaçınılmazdır.

Bir sınıf bu noktada oluşumunu TAMAMLAR. Kendisi için sınıf olmuş olan burjuvazi ve işçi sınıfı artık toplumda iki ayrı çekim merkezi olurlar. Oluşumunu tamamlayan bir sınıfın, gelişmesinin de tamamlandığı anlamı çıkarılmamalıdır.

Türkiye işçi sınıfının mücadele tarihi onun kendisi için sınıf olduğunun kanıtıdır. 15-16 Haziran olayları Türkiye işçi sınıfının oluşumunu tamamladığının kanıtıdır. En son örneğini henüz yeni yaşadık. Muhalefetteki burjuva partilerini 1 Mayıs'ı savunur konuma zorlayan oluşumunu tamamlamış Türkiye işçi sınıfıdır.

İşçi sınıfının kapsamı

İşçi sınıfı kimleri kapsar? Kimler işçidir? Bu sorular, Türkiye işçi sınıfının toplumsal dönüşümlerde ne derece yetkin olduğunu anlayabilmek ve anlatabilmek için önem taşıyor. Ancak, pratik olarak, Türkiye işçi sınıfı toplumun öncü gücü olduğunu mart-nisan-mayıs olaylarında dosta düşmana göstermiştir.

Toplumsal sınıfların tanımına şöyle bir bakalım.

"Sınıflar, tarihsel olarak belirlenmiş, toplumsal üretim sisteminde tuttukları yere, üretim araçlarıyla olan ilişkilerine, emeğin toplumsal örgütlenmesindeki rollerine ve dolayısıyla, toplumsal zenginlikten kullandıkları payın boyutlarına ve bu payı elde etme biçimine göre birbirinden ayrılan büyük guruplardır."

Üretim aracı sahibi olmayan, yaşayabilmek için işgüçlerini satarak ücretli emek örgütlenmesi içinde yer alan ve sömürülerek, toplumsal zenginlikten kendileri az pay alıp, burjuvaziye daha çok pay aktaranlara işçi sınıfı üyesi diyebiliriz yukardaki sınıf tanımına göre.

İşçi sınıfını bilimsel olarak işleyen ustalardan şu iki alıntıyı verelim:

"Proleterya, modern işçi sınıfı... ancak iş buldukları sürece yaşayan ve emekleri sermayeyi arttırdığı sürece iş bulan emekçiler sınıfı."

"Kendilerinin üretim araçları olmayan, yaşayabilmek için işgüçlerini satmaya zorlanmış olan, ücretli emekçiler sınıfı, proleterya..."

Kollektif emek ve üretici emekçi

Kimin işçi sınıfına dahil edileceği, kimin edilmeyeceği tartışmalarında üretici emek konusu öne çıkmıştır. Bu konuyu açalım:

Emek süreci insanlıkla doğa arasındaki ilişkilerin yürüdüğü ve geliştiği süreçtir. Bu süreç başı bozuk bir süreç değildir. Toplumsal sistem içinde egemen sınıf bu süreci kendi çıkarlarına göre düzenler ve örgütler.

Kapitalizm doğuşuyla birlikte bu süreci kendi çıkarları doğrultusunda etkiledi ve toplumsal sisteme hakimiyetiyle birlikte ona damgasını vurdu.

Üretimde iş bölümü yaygınlaştıkça ürün miktarı arttı. Daha çok sayıda işçi ürün üzerinde emek harcar oldu. Bu arada kimi işçi ürünün ortaya çıkmasında kafa emeğiyle, kimi işçi de kol emeğiyle katkıda bulundu. Ürün artık bir tek işçinin ürünü olmaktan çıkıp toplumsal ürün oldu.

Emek sürecinin kooperatif karakteri belirginleştikçe üretici emek yani üretici emekçi anlayışı genişledi.

Kişinin üretici emekçi olması için onun kol işi yapması gerekli değildir. Ya nedir? Eğer kişi kollektif işin bir parçası ve onun alt işlevlerinden birini yerine getiriyorsa üretici emekçidir.

Ancak kapitalist üretimin, meta üretimi, yani pazarda satmak için mal üretimi olmadığını, artık değer üretimi olduğunu göz önüne almalıyız.

Emekçi kendisi için değil, sermaye için üretir. Yani sadece üretimi değil artık değer üretimini gerektirir. Kapitalist için artık değer üreten ve böylece sermayenin kendini genişletmesi için çalışan emekçi üreticidir.

"Kapitalist üretim için, taşıdığı anlamıyla üretici emek, sermayenin değişken parçasıyla (sermayenin ücretlere harcanan parçasıyla) değiş tokuş edilen, sermayenin yalnızca bu parçasını (ya da işçinin işgücünün değeri) değil, aynı zamanda kapitalist için ek olarak artık-değer üreten ücretli emek üreticidir."

Artık-değer dedik. Kısaca artık değere değinelim: Kapitalizmin temel yasası artık-değer yasasıdır. Kapitalist işçinin belirli bir zaman için işgücünü satın alır. İşçi bu süre için emeğini harcayarak üretim yapar. Kapitalist işçinin ürettiği tüm değere el koyar. İşçiye ise işgücünün değerini verir. Aradaki fark artı değerdir. İşgücünün değeri işçinin aynı güç ile çalışabilmesi ve soyunu sürdürebilmesi için gerekli mal ve hizmetlere denir. Artıkdeğeri bir örnekle şöyle açıklayabiliriz: 8 saat çalışmış bir işçinin işgücü değeri olarak kapitalist ona 2 saatlik üretiminin karşılığını veriyor iken geriye kalan 6 saatte ürettiğine el koyar. Kapitalist bu kadar kâr etmiştir. Bugünkü emek verimliliği sayesinde işgücünün değeri çok daha kısa sürelere düşmüştür. Artık-değer çok daha fazlalaşmıştır.

Hangi dallarda çalışanlar üretici emekçidir, işçidir?

İmalat, madencilik, tarım, ulaşım, inşaat, haberleşme, enerji gibi.

Sermayenin ticaret, bankacılık gibi üretici olmayan parçalarında durum nedir ona bakalım.

"Yeniden üretim sürecinin kendisi üretici olmayan işlevleri de kapsar." Kapitalizmde artık-değer üreten alanların yanında, artık-değer üretmeyen birçok alan da vardır. Bu alanlarda kapitalistin sermayesi artar yani kâr eder. Ticaret, depolama işleri, muhasebe, bankacılık, sigortacılık, borsa, sekreterlik ve benzer alanlarda değer yaratılmaz. Üretim alanında yaratılmış değer, bir biçimden başka bir biçime dönüştürülür. Mal satılır paraya dönüştürülür. Malı alan parasını mala dönüştürmüştür. Mallar bozulmamaları için depolanır, korunur.

"Ticaret kapitalisti tarafından ticarette çalıştırılan ücretli işçiler hakkında ne diyebiliriz?"

"Bir bakıma ticarette çalışan böyle bir kimse de, başka herhangi bir ücretli gibi ücretli işçidir. Onun işgücü de, gelir olarak harcanan bir parayla değil, tüccarın değişken sermayesiyle satın alınır. Ücreti emeğinin ürünüyle değil, diğer ücretli işçilerin ki gibi, yani işgücünün üretim ve yeniden üretim masraflarıyla belirlenir."

Bununla beraber endüstri kapitalistiyle, tüccar arasındaki var olan farkın aynısı endüstri işçisiyle, ticaret işçisi arasında vardır.

Tüccar sermayesi yeniden üretim sürecinde değeri realize etmek yani gerçekleştirme işlevini yerine getirir. Bunun gibi kapitalizm de üretici olmayan diğer alanlar için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. Üretici olmayan herhangi bir alan düşünün. Bu alana kapitalist sermaye yatırıyor ve kâr sağlıyor ise bu alanın kapitalizm için mutlaka bir faydası vardır.

Bunun için üretici olmayan bütün alanlarda sermayenin egemenliğinde çalışan ücretli işçiler işçi sınıfının bir parçasıdır. Şimdi de hizmet sektörünü ele alalım.

Hizmet sektörü

Yine hizmetin tanımından yola çıkarsak "hizmet, emeğin sağladığı özgül bir kullanım değeri için kullanılan bir deyimdir... Bu onu örneğin bir makinadan, bir saatten hiç ayırdetmez."

Pazara çıkmış hizmetlerin bir kullanım değeri ve üretim maliyeti nedeniyle de değişim değerleri vardır. Yani değeri vardır.

Kapitalizmde maddi üretimin yanı sıra bir de maddi olmayan kapitalist üretim vardır. Bu da hizmet biçiminde metalar üretir. Kapitalizm, kendi damgası altında bir yoldan da olsa, dünyayı ister istemez sınıfsız topluma doğru götürüyor. Emek verimliliğini arttırıyor ve maddi üretim için harcanan emek zamanını azaltıyor. Ama bunun sonucunda insanların moral, kültürel ihtiyaçlarını karşılamaları için zaman vereceğine bu ihtiyaçları da para ile alınır satılır hale getirip kendi üretim alanına çekiyor. Bu alanda çalışan ücretli işçiler, yalnızca işçi sınıfının parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda ücretli emekçidirler.

Örneklersek eğitim, eğlence, sanat, bilim, yayın, spor, otel, lokanta gibi alan-

larda çalışan ücretli işçiler geneliyle üretici emekçidirler.

Hizmet, hatta özel hizmet alanında sendikalaşma çoktan doğdu. Toplu sözleşmeler ve grevler yapıldı. Hayatın kendisi bu alanların işçi sınıfı kapsamına girdiğini gösterdi. İşte Türkiye'de kapıcıların sendikalaşması, işte Batı'da devlet memurlarının sendikalaşması.

Evde çalışan işçiler

Eskiden evde çalışma (domestik endüstri) doğal köylü ekonomisiyle, zanaatkârlıkla, çiftçilikle bağlıydı. Ancak kapitalizm geliştikçe evleri de atölyelerin, fabrikaların dış departmanı durumuna soktu.

Sermaye, büyük yığınlarla bir noktaya topladığı ve doğrudan kumanda ettiği, fabrikada çalışanların yanısıra bir başka orduyu daha görünmez ipliklerle harekete geçirir: Evlerinde çalışan işçiler. Parça başı çalışan işçiler.

Evet evlerde çalışan işçiler de işçi sınıfının ayrılmaz parçalarıdır. Üstelik bunlar evde üretim yaparak kapitalistin yüklenmesi gereken bazı masrafları da yüklenirler.

Buraya kadar anlattıklarımızı şöyle örnekleyelim.

Üretici emekçiler:

Mal ve hizmet üretimi alanlarında çalışanlardır.

İmalat, madencilik, ulaşım, haberleşme, enerji, eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence, otel-lokanta işçilerini kapsar.

Üretici emekçi olmayan işçiler:

Ticaret, muhasebe, bankacılık, sigortacılık, reklamcılık, sekreterlik işlerinde çalışanları kapsar.

Sistemin gereksinimlerini karşılayan, bozuklukları giderenler:

Para basma, tamir, depolama, soğutma, ambalajlama, sağlık, hukuk, devlet memurluğu.

İşsiz işçiler:

Toplumsal sınıfların tanımında ana ölçütün toplumsal üretim sisteminde tutulan yer olduğunu söylemiştik. Bu ana ölçütün şıkları da şöyleydi:

a) Üretim aracı sahibi olup olmamak,

b) Emeğin burjuva örgütlenmesi olan ücretli emek içinde yer alıp almamak,

c) Toplumsal zenginlikten hangi konumdan ne kadar pay alındığı.

Bir kere işsiz bir kişi üretim aracı sahibi midir? Tabi değildir. Peki toplumsal zenginlikten payını sömürücü konumdan mı almaktadır? Tabi işsiz olduğu için hiçbir ücret almamaktadır. Bu durumda işsiz bir kişinin ücretli emek örgütlenmesi içinde olup olmadığının yanıtını arayalım şimdi de. Ama önce kapitalist sistemin nüfus yasasına kısaca değinelim.

"Kapitalist birikim kendisi göreceli olarak işsiz bırakılmış bir emekçi nüfus üretir. Yani sermayenin kendi genişlemesinin ortalama gereksinimleri için yeterli olandan daha büyük boyutta bir nüfus ve dolayısıyla bir **artık nüfus** üretir.

"Bu kapitalist üretim biçimine özgü bir nüfus yasasıdır. Gerçekte her özgül tarihsel üretim biçiminin, yalnızca kendi sınırları içinde, tarihsel olarak geçerli olan özgül nüfus yasaları vardır. Soyut bir nüfus yasası ancak bitkiler ve hayvanlar için, o da insanlar onlara karışmadıkları ölçüde vardır.

"Kapitalizm efektif nüfus artışının sınırlarından bağımsız olarak sermayenin kendi genişlemesinin değişen gereksinimleri için her zaman sömürülmeye hazır bir yığın insan malzemesi yaratır."

Buradan, açık olarak, işsizlerin kapitalizmin örgütlediği bir endüstri yedek ordusu olduğu anlaşılır.

Şimdi de artık-nüfusun ücretli emek ile ilgisine gelelim. "İşçi sınıfının çalışan kesiminin aşırı çalışması, yedeklerin sayılarını arttırır. Diğer taraftan yedeklerin yaptıkları rekabetle çalışanlar üzerine yaptığı basınç ne kadar büyükse, bu, çalışanların aşırı çalışmaya ve sermayenin emirlerine boyun eğmeye zorlar. İşçi sınıfının bir kesiminin aşırı çalışmasıyla diğer kesimi işsizliğe zorlaması ve bunun tersi sermayedarı zenginleştirir. Bu durum diğer yandan yedek ordunun, toplumsal birikimin ilerlemesine denk düşen bir ölçekte üretilmesini hızlandırır.

Ayrıca ücret düzeyi endüstri yedek ordusunun varlığıyla doğrudan ilgilidir. Şöyle ki; ücretin düşük tutulabilmesi bu yedek ordu ile mümkün olur.

Artık-nüfusun ücretli emek ile ilgisi bize işsiz olan bir kişinin ücretli emek örgütlenmesi içinde olduğunu göstermektedir. İşçi yedek ordusu yani işsizler işçi sınıfına dahildir.

Peki her çalışmayanın işçi sınıfının içinde olduğunu mu söylüyoruz? Kısaca bu konuya değinelim. İşsizleri sırası ile görelim.

a) Geçici işsizler.

b) Gizli işsizler. Kapitalizmin gelişmesiyle tarım alanında ortaya çıkan gizli işsizlerin işsizliği göç kanalları açıldığında işsizlikleri ortaya çıkmaktadır.

c) Sürekli iş değişirenler, düzenli bir işde çalışmayanların oluşturduğu işsizler kesimi. Bunlar aktif işçi sınıfının atıl üyeleridir.

d) En kötü koşullarda, sefalet içinde ya-

şayanlar. Çoğu serseriler, hırsızlar vb. olanlar.

Bu saydıklarımız işçi sınıfının içinde midir? Pazarda işgücünü satmak için alıcı arayanların hepsi işçi sınıfının içindedir. Serserilere gelince. Onlar da işçi sınıfının tortusudur. Kapitalizmin zorunlu kıldığı işçi sınıfı tortusu.

Emekliler ve işçi aileleri:

Bunlar da işçi sınıfının kapsamı içindedir. Emekli işçilerin aldıkları para çalışırken ürettikleri değerlerden kesilen paralardır.

İşçi ailesi işçi sınıfının kapsamı içindedir. İşçi ailesinden bağımsız var olamaz, vücut bulamaz, soyunu devam ettiremez.

Emperyalizm ve işçi aristokrasisi

Dünyada işçi sınıfının doğuşunu incelerken kapitalizmi serbest rekabetçi döneminde bırakmıştık. Şimdi bu dönemden bu güne doğru gelelim. Serbest rekabetçi kapitalizm döneminden işçi sınıfının sömürüsü ile sermaye birikimi tekellerin doğmasına ve hakimiyetine vardı. Artık ülke ekonomisini tekeller yönlendirdi. Endüstri sermayesiyle bankaların iç içe geçmesiyle finans kapital denen para sermaye oluştu. Finans kapitalin ülke sınırlarını aşıp mal ve sermaye ihracıyla ve gittiği ülkelerdeki zenginlikleri kendi ülkesine taşımasıyla emperyalizm tarih sahnesinde yerini aldı.

Şimdi işçi aristokrasisine gelelim. Kapitalizm, emperyalizme varan gelişmesi sürecinde işçi sınıfı da dev boyutlara vardı. Sömürü karşısında savaşımını arttırdı. Burjuvazi için ölümcül düşman olduğunu gösterdi. ***Egemen sınıf işçi sınıfı içinde ayrıcalıklı bir kesim yarattı. İşçi sınıfını böldü. Bu ayrıcalıklı kesim vasıtasıyla boş hayaller yaydı. Emperyalist ideolojiyi propaganda etti. İşte işçi sınıfı içinde yaratılan bu ayrıcalıklı, yani diğer işçilere göre elde ettikleri kırpıntılarla daha iyi koşullarda yaşayan kesime işçi aristokrasisi denir. Emperyalist sömürüden dağıttığı kırıntılar işçi aristokrasisinin işçi sınıfına ihanetine yetti.***

Son yıllarda, Türkiye işçi sınıfının kapsamı konusunda, yerli ve dış basında bilimdışı yazılar ve sağ oportünist görüşler ileri sürülmüştür:

İşçi sınıfı konusunda yazı yazan bir Sovyet yazar, G. Starçenkov'un Türkiye İşçi Sınıfının Oluşması ve Durumu (Yol ve Amaç Temmuz 85) adlı yazısını özüne sadık kalarak şöyle özetleyebiliriz:

Aşağıdaki işçiler çağdaş olmadıkları için işçi sayılmazlar:

1. Fabrika ve büyük işletmelerde değil de 50'den az işçi çalıştıran işletmelerde çalışanlar,
2. Kalifiye olmayan ve çok düşük ücretle çalışanlar,
3. Kalifiye olsa da açlık disiplini karşısında düşük ücretle çalışanlar,
4. Düşük kapasite ile çalışan işyerlerinde tam işgünü çalıştırılmayanlar,
5. Köyden gelen, köyle bağını sürdüren, ama işçilik yapan, siyasal partilere ve sendikalara kuşkuyla yaklaşanlar,
6. Yılın büyük çoğunluğunda tarım işçiliği, gündelikçilik yapmasına karşılık köy evinde oturanlar,
7. Düzenle uyum sağlama eğilimi gösteren genç işçiler, kadın işçiler,
8. Gecekonduda yaşayan ve bu nedenle köy yaşamını sürekli yeniden üreten işçiler,
9. İşsiz bırakılan ve işçi sınıfının yedek ordusunu oluşturan milyonlarca işçi.

İşçi sınıfının nesnel toplumsal kapsamını daraltan, sayısal varlığını küçük gösteren anlayışlar bu kadarla sınırlı kalmamıştır. Türkiye işçi sınıfı hareketi içinde yeralan hastalıklı, sağ oportünist merkezler de bu anlayışı paylaşmaktadırlar. İşçi sınıfını büyük işletmelerde çalışan sanayi işçilerinden ibaret sayan bu merkezlerin görüşüne göre, sınıfın sayısal varlığı "çağdaş" sanayi işçilerinden oluşmakta ve bir milyonu biraz aşabilmektedir.

Bu görüşlerin yayınlandığı yayın organlarında işçi sınıfını azımsayan bu görüşlere karşı çıkan veya özeleştiri yapan başka yazılar yeralmadı. ***Gerçekte bu görüşler yazarların bireysel saçmalıklarından daha ilerde bir anlam taşıyor; özü, işçi sınıfını sayısal olarak küçümserken nitelik olarak da bağımsız bir sınıf politikası yapmaya, demokratik ve devrimci görevlerini yerine getirmeye hazır olmadığı düşüncesini yaymak biçiminde özetlenebilir.***

İşçi sınıfının sayısal varlığını inkar eden bu yılgın sağ oportünist görüşler burjuva partileriyle uzlaşarak **demokrasiyi kazanma,** emperyalizmle ve kapitalizmle uzlaşma, edilgen sağcı barışçılık tezlerine ve bu tezlere dayalı pratiklere kaynaklık etmektedir.

Bu merkezler, işçi sınıfının nesnel sayısal varlığının inkarı, bağımsız ve devrimci eyleminin olanaksızlığı görüşünün yaygınlaşmasına hizmet etmiştir.

Bu yazımızın bir amacı da, toplumsal sınıfların varlığını ve sınırlarını belirleyen bilimsel ölçütlerin varlığını göstermek isteğidir.

Burjuva kaynaklarının bilinçli yetersizliğine karşın İşçi Sağlığı Derneğinin yaptığı hesaplara göre Türkiye işçi sınıfının sayısal varlığı 20 milyon dolayındadır.

Sonsöz,

"İşçi sınıfının doğuşu ve Türkiye işçi sınıfının kapsamı" konulu yazı burada sona eriyor. Nitel olarak yüksek sınıf mücadeleleri içinde kimliğini kanıtlamış olan bu sınıf nicelik olarak yirmi milyon dolayındadır.

Güncel olarak işçi haklarından yararlanamayan, işçi sayılmayan, bunun doğal sonucu olarak, sağlık ve sosyal güvenlik haklarından yoksun bırakılan bu işçiler, işçi sınıfımızın ve toplumun büyük çoğunluğunu oluşturmaktadırlar.

İşçi Sağlığı Derneği sendikalı-sendikasız, sigortalı-sigortasız ayrımı yapmadan işçi sınıfının bütününü ilgilendiren sorunları uğraş edinmiştir.

İşçi sınıfımız budur. Büyük kapsamlıdır. Kendisinin toplumsal sağlığını, sosyal güvenliğini yaşam ve çalışma koşullarını yükseltmek için vereceği demokrasi mücadelesi toplumun benzer sorunlarını çözecek enerjiyi içermektedir.

İ.S.D. Bilim ve Araştırma Bürosu

ÇALIŞANLARIN SAĞLIĞININ KORUNMASI VE ÇALIŞMA VERİMİNİN ARTTIRILMASINDA SPORUN ROLÜ

Prof. Dr. Veli LÖK
"Serbest Hekim, Ortopedi Uzmanı"

Dr. Kerime ÇITAKOĞLU
"Serbest Hekim, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Uzmanı"

Fiziksel egzersiz hepimizin yaşantısında az çok yaptığı bir eylemdir. Fiziksel egzersiz arasında bütün vücutta kimyasal işlemler, sinir, kas, dolaşım ve solunum sistemlerini ilgilendiren uyumlu ve dengeli olaylar oluşur.

Ortam koşulları, gerilim, fiziksel eylemde ve yukarıda bahsedilen dengede önemli bir rol oynar.

Egzersize ve uyumlu olacak harekete eğilim doğuştandır, insanın ve canlılığın doğasından kaynaklanmaktadır.

Modern dünyada insan kas gücünü ve kalp dolaşım sistemi dayanıklığını çok az kullanır. Uzun süren insan yaşamı aynı zamanda evrimi güç ve dayanıklılığı gerektiren işleri azaltmıştır.

Modern ve endüstrileşmekte olan ülkelerde toplumun şehirleşmesi endüstrinin yarattığı monoton, bezdirici iş düzeni, is, toz, dumandan kirlenmiş şehir havası, insanların dayanma ve direnme gücünü büyük ölçüde tehdit eden sosyal, ekonomik, politik, psikolojik sorunlar yaratmıştır.

Yavaş yaşantı insanın çağımızda bağımlı olduğu önemli hastalıktır. İnsanlar kendilerine uygarlığın sağladığı rahatlıklara alışıp giderek tembelleşmektedirler.

Uzun süreli hareketsizlik çağımız insanını güçsüzleştirmekte dinamik etkinliklerini gerçekten azaltan bir et ve kemik yığını durumuna sokmaktadır. İnsanın organizması durgun kaldıkça canlılığını yitirmekte, alınan gıdalarla sağlanan enerji harcanamadığından insan vücudu şekilsizleşmektedir.

Spor alanı ve tesislerinde açık havada ve doğa ortasında uygulanabilecek düzenli çalışmalar, insanı yavaş yaşantıdan oluşabilecek hastalıklardan koruyabilecektir.

Toplum bireyleri daha sağlıklı olursa, kendi yetenek ve kişisel heveslerine uygun geliştirici, dinlendirici ve eğlendirici beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılabilirse daha dinamik ve üretken bir toplum yaratılmış olacaktır.

İnsan organizması hareketsiz kaldıkça canlılığını yitirir. Alınan gıdalardan sağlanan enerji harcanamaz olur. Çağımızda büyük sorun olan **obesite** denilen şişmanlığa yolaçar.

Şişmanlık ise bir çok hastalığın nedeni, insanın ömrünü yiyen bir hastalıktır. Hareketsiz organizmanın kasları zayıflar, eklemler işlerliğini kaybeder, sinirlerin eylemleri azalır. Böylece insan hastalıklara dirençsiz, çabuk yorulan, canlılık özellikleri zayıflamış bir varlık haline gelir.

Yavaş yaşantının bu zararlı etkilerinden korunmasının tek yolu düzenli yapılan spor ve beden eğitimidir. Beden eğitimi ve spor, birçok hastalığın düşmanı olmasının yanısıra onların sağaltımında da yararlı bir yöntemdir.

Fiziksel egzersizle verimin yükseltilmesinin önemli bir yararı az enerji harcayarak çok iş yapılmasıdır. Egzersiz azlığı organların şekil ve fonksiyonda zayıflamasına neden olur. Yapısal değişiklikler ortaya çıkar.

Sporun amacı kişiyi ve kişilerin oluşturduğu toplumu sağlıklı ve mutlu kılmak, bu yolla onların üretim gücünü dolayısıyla ekonomik yaşama olan katkılarını arttırmaktadır.

Sağlıklı insan, doğuştan var olan fiziksel ve ruhsal gücünü, doğuştan olumlu ya da olumsuz koşullara anında zorlanmadan, anında uyum gösterebilme gücüne eriştirebilmek, bu güçte sürekliliği sağlayabilmek için yapılan düzenli, bilinçli, sistematik çalışmaları içeren bir eylem biçimidir.

İnsan organizması yaklaşık 60 trilyon hücreden oluşur. Günlük yaşantıda kendine görev verilen hücre, bu görevi yerine getirirken canlılığını ve gücünü korur. Kendine görev verilmeyen hücre yok olur. Alçıya alınan bir bacağın kısa sürede incelmesi ve güçsüz kalmasının gerisinde bu gerçek yatar.

İşine motorlu bir araçla giden, bir kat yukarı çıkmak için asansör bekleyen, boş zamanlarını video veya televizyon izleyerek geçiren, yürümeyi işkence, spor yapmayı gülünç bulan bir kişi iç organlarını ve kalbini alçıya aldığının farkında bile değildir. Aynı kişi 35-50 yaş arası % 63, 50 yaş ve sonrasında % 79.8 gibi olasılıkla beyin kanaması ve enfarktüs geçirmeye aday olurken, aynı yaşlarda beden eğitimi ve spor yapanlarda bu olasılık % 7.3' tür.

Hareketsizliğin en göze çarpan etkisi hareket sisteminin kendisinde olmakta, eklemlerde kireçlenmeler oluşmakta, bel ve karın kaslarınaki zayıflıkla ilgili olarak bel fıtığı ve diğer ağrılı bel rahatsızlıkları ortaya çıkmaktadır.

Sağlıklı yaşamın iki temel kuralı vardır. Bilinçli beslenme ve düzenli spor.

Bilinçli beslenme zevkine göre, orga-

nizmanın gereksinimen göre beslenme demektir. Fizyolojik açlığı değil, psikolojik açlığını gidermek için yemeği araç olarak seçip, midesini tıkabasa dolduran, aşırı yağlı ve hamurlu yiyeceklere sempatisi artırılmış bir kişi hele düzenli spor da yapmıyorsa, kesinlikle sağlıklı yaşamak değil, ağız tadıyla ölmek istemektedir. Şö yle ki; ***sağlıklı yaşam kurallarına uymayan bir kişinin uyana oranla her saat 24 bin beyin hücresi daha fazla ölür. Organizmasına giren oksijen oranı %20 daha azdır. Bu nedenle kalbi aynı işi yapmak için saatte 1200 daha fazla atış yapar, daha fazla yorulur. İnsan genetik yapı olarak 150 yıllık bir yaşam süreci taşımaktadır bünyesinde.*** Böylece belli bir sayıda kalp atım sayısına sahiptir. Yapılan bilimsel araştırmalar standart hayat yaşayan, yani bir işgününün büyük bir kısmını oturarak geçiren kişilerde kalp atım sayısı daha fazla ve dakikada vücuda pompaladığı kan daha azdır. Bu da var olan miktarın sayının kısa sürede tükenmesi nedenyile kısa bir yaşam demektir.

Kasları besleyen kılcal damarlarda azalma olur. Buna bağlı olarak hücrelere yeterli kan gitmez ve hücre ölümü çoğalır. Sonuçta kaslar gücünü yitirip iskeleti düzgün tutamaz.

Hormon dengesinde uyumsuzluk %30 oranında fazlalaşır. Organizmanın mineral dengesi bozulur. Tüm bu olumsuz gelişmelerin toplamında ise sağlıklı yaşam koşullarına uymayan kişi, sağlıklı yaşam kurallarına uyan kişiye oranla 10-14 yıl daha kısa ömürlü olur. Üstelik her türlü hastalığa kapılmaya aday olarak. Bugün yurdumuzun yarınlarını inşa edecek yüksek öğrenim görmüş uzman düzeyindeki kişilerin 40-50 yaş arasında olanlarının % 82'sinin iç organlarının bozuk olması ve yine bu kişilerin % 97.2'sinin öğrenim sırası ve sonrası yıllarda sağlıklı yaşam koşullarına uymayan bir yaşam tarzı içerisinde omaları ilginç olsa gerek.

Bugünkü bilgilerimize göre fiziksel aktivite,
Koroner kollateral dolaşımı,
Myokardin etkinliğini,
Periferik kan akımının dağılımı ve dönüşünün etkinliğini,
Fibrinolitik yatkınlığı,
Eritrosit saysı ve kan volümünü,
Streslere dayanıklılığı,
Cinsel gücü,
Yaşama bağlılığı artırır ve
Serum lipid, kolesterol, trigliserid düzeylerini glikoz intoleransını, Sistemik kan basıncını, Nöro-hormonal etkiyi, Psişik streslere bağlı gerginlikleri azaltır.

Holmann ve arkadaşlarının yaptıkları araştırmaya göre kondisyon yüksekliği 30-35 yaşa gelince azalmaktadır. Düzenli olarak spor yapılınca kondisyon düşmesi ertelenebilmektedir. Holmann ve arkadaşları 40-45 yaşlarındaki spor yapanlarda kalp hacmi ve onun mutlak kondisyonunun anlamlı olarak daha iyi olduğunu saptamışlardır. Ancak bu konuda üstün avantajlara ulaşmak için sporun gençlikten beri yapılması gerekir. 40 yaşından sonra da sağlık için spora başlayanların kondisyonlarını, kalp damar kapasitelerini iyi duruma getirmeleri olasıdır. Spor yapanların yapmayanlara oranla %14 fazlasıyla algılama, ayrıntı ve terim toplama, depolama gibi beyin etkinlikleri vardır.

İnsanlardan verilen bu örnekler deneysel olarak hayvanlarda yapılan incelemelerle deneylerle desteklenmektedir. Kiev Üniversitesi profesörlerinden Dr. İgor Murorov, aynı zamanda doğan fareleri iki gruba ayırarak, bir grubunu normal kafeste kendi haline bırakmış, öteki grubu özel kafeslerde normal doğa koşullarında sürekli koşturarak beslemiştir. Normal kafeste yiyeceklerini bol miktarda ve kolay elde ederek şişmanlayan fareler 82'nci gün ölmeye başlamışlardır ve 1 hafta içinde hepsi ölmüşierdir.

Buna karşın hareketli yaşayan fareler 520-430 gün arasında yaşamlarını sürdürebilmişlerdir. Ayrıca hareketli farelerin çok uzun süre döl verdikleri gözlenmiştir.

Aynı bilim adamının hareketsiz fareyi hareketli hale getirdikten sonra aldığı sonuç sonradan spora başlayanlar için oldukça anlamlıdır. Hareketsiz beslenen farelerden 5'er 10'ar tanesi hareketli yaşamda beslenmeye alınınca harekete erken başladıkları oranda uzun yaşadıkları görülmüştür. 60'ıncı gün harekete başlayanlar 340 gün yaşayabilirken 30'ncu günden itibaren harekete başlayanlar 480-490 gün yaşayabilmişlerdir.

Sporun koruyucu hekimlik yönünden önemini kavradıktan sonra hastalıkların sağaltımında da önemli rolü olduğunu bilmek gerekir. İnsan sağlığına ve toplum sağlığına çok önemli katkılarda bulunan sporun, özellikle gençlik yaşları dışında çok az yapıldığı görülmektedir. Gençliğinde spor yapan kişilerin ancak % 6'sı 30-60 yaş arasında spora devam etmekteöirler. Spora devam etmeyenlerin avantajları ancak 40 yaşına kadar sürebilmektedir. Bundan sonra yine spora başlayanların eski avantajlarını tekrar kazandıkları görülmektedir. Belirli yaştan sonra spora başlayacakların hekim kontroıü altında düzenlenen programlarla yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Egzersize başlamak için yaş ve sağlık durumu uygun bir program hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken iki önemli konudur. En önemli sorunlar kalp damar sistemi hastalıklarında ortaya çıkmaktadır. Bedensel aktivitede enerji oluşumunun temeli, oksijen alınıp taşınması ve kasları tarafından kullanılmasıdır. Bu işler sırasında kalbe büyük iş düşer. Sağlıklı bir kalp için şiddetli egzersizlerde bile korkulacak bir durum yoktur. Ancak egzersiz yoksunluğunun yanında risk faktörlerinin de bulunması, kişinin kalp-damar hastalıklarına yakalanma olasılığını artırır. Bu risk faktörleri kan basıncının yüksek olması, kanda lipitın yüksek olması, sigara alışkanlığı, ailede daha önce kalp hastalığı geçirmiş, ya da kalp hastalığı nedeniyle ölmüş akrabaların bulunması, şeker veya gut hastalığı şişmanlık ve streslerdir.

Sağlıklı yaşam için spor, ancak hangi

tür spor?

Aslında böyle bir soruya yanıt vermek sanıldığı kadar kolay değil. Kişilerin fizyolojik özellikleri, sahip oldukları olanaklar ve çevresel etkenler bu soruya verilebilecek yanıtlar üzerinde uzun süren tartışmalara yol açıyor.

Genel olarak bütün sporların insanlar üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkiler de yapabileceğini söyleyen spor uzmanları, bu konuda kesin bir yargıya ancak uzun araştırmalar ve testler sonucunda ulaşabileceğini belirtiyorlar.

Spor fizyolojisi konusunda dünyanın en gelişmiş olanaklarına sahip üniversitelerden biri olan Birmingham Üniversitesinin Fizik Kondisyon Araştırma Bölümü Başkanı Dr. Craig Sharp, uzun araştırmalar sonucu geliştirdiği bir test yöntemi ile spor dallarının insan bedeni üzerindeki etkilerini belirlemiş. Dr. Sharp yaklaşık 100 kişi üzerinde yaptığı deneylerde, uluslararası alanda ün yapmış sporcuları da kullanmış.

İngiltere 1. liginde oynayan Aston Villa ve Coventry kulüpleri futbolcuları, İngiltere'nin en ünlü 10 maratoncusu, hatta bir dans grubu üyeleri de bunlar arasında.

İngiliz doktorun testler sonunda hazırladığı tablo ise oldukça ilgi çekici. Cimnastik, 6 değişik test sonucunda 60 üzerinden 53 puanla birinciliği alıyor. Aslında bu spor dalı ile uğraşanların beden yapılarına bakıldığı zaman da bu testin sağlıklığı bir anlamda kanıtlanmış olur.

Dr. Sharp, araştırmaları ile ilgili raporunda 6 değişik kategoride yaptığı testlerin amaç ve sonuçlarını kısaca şöyle açıklamış:

1- Solunum sistemini geliştirme derecesi:

Bedenin aldığı oksijeni en düzenli bir biçimde dağıtımı konusu üzerinde yapılan bu araştırmada, bisiklet, kros kayağı en yüksek puan toplayan dallar. Kısa mesafe atletizm dalları ise aldığı en az puanla dikkati çekiyor.

2- Kas kontrolü:

Sporcuların kas kontrolünün doruk noktaya ulaşması için oldukça uzun ve yorucu bir çalışmaya gereksinimi vardır. Sharp'a göre karate ve kısa mesafe bisiklet sporu bu açıdan en yüksek değeri olan sporlar. Kas kontrolünde en kötü sonuçlar veren dallar ise, uzun mesafe yüzücüleri ve kros kayak.

3- Kas gücü:

Kendi kendini tanımlayan bir bölüm. Sharp'ın elde ettiği bulgulara göre belirsiz nedenlerden ötürü, güç, günden güne % 10'a varan değişimler gösterebiliyor. Test, itildiği ve çekildiği zaman oluşan gerilimi ağırlık birimleri olarak veren aletlerle yapılmış. Bu bölümde uzun mesafe koşucuları en zayıf grup olarak göze çarparken vasat bir rugby oyuncusu güç konusunda en yüksek puan olan 10'a rahatlıkla ulaşabiliyor.

4- Kas dayanıklılığı:

Bölgesel kas dayanıklılığı, yapabileceğiniz iş miktarını belirlemekte. Kasları laktik asitle doluncaya kadar güç sağlamayı sürdürürler. Bu test gücümüzün ne kadar sürede tükendiğini, yorgunluk miktarınızı ve ne kadar sürekli bir dinlenmeden sonra aynı işi tekrar aynı şekilde yapabileceğinizi belirlemekte. Bu konuda en dayanıklı olarak ilk göze çarpan sporcu grubu cimnastikçiler. Kanocular, uzun mesafe yüzücüleri ve sörfçüler de bölgesel kas dayanıklılığı konusunda oldukça başarılılar.

5- Esneklik:

Aslında esneklik de kas gücü gibi kendi kendini tanımlayan bir konu. Sharp'ın bu konuda sporculara uyguladığı testler normal cimnastik hareketlerinden oluşuyor. Ayak uçlarına dokunma, sağa sola esneme gibi. Cimnastik sporcuları ve dansçılar, esneklik testlerinde diğer sporculara oranla bir hayli önde.

6- Kasların yağ bağlama derecesi:

Burada testler vücudun değişik konumlarında şişmanlık ve zayıflık yüzdelerini verir. Bedenin şişmanlığı spor yapmayan bir genç erkekte % 14 civarında iken aynı yaşlarda bir bayanda % 26. Ama spor yapan bir genç erkekte %10, bayanlarda ise %22'dir. Yine dansçıların ve uzun mesafe atletizm yapanların yağ bağlamasının hemen hemen olanaksız olduğu görülmüştür.

Bu veriler birçok tartışmaya son verecek niteliktedir. Ayrıca bunlara bakıp birçok şeyi açıkça görebiliriz. Örneğin, bir uzun mesafe koşucusu kas kontrolü, kas gücü ve esneklik konularında bir hayli zayıftır. Ancak bir uzun mesafe koşcusunun en çok gereksinim duyduğu solunum sistemini geliştirme derecesi, kas dayanıklılığı ve kasların yağ bağlama derecesi en yüksek puanı toplamıştır.

Tabii ki spor yapmanın sadece fiziksel yönden yararları yoktur. Spor uygulayana şunları getirir:

1- Kendini tanıma:

Vücudunu taşıma, iyi işlemesinden zevk alma, gençken devamlı olarak arttırmak amacı ile fizik ve entellektüel yeteneğini değerlendirme, yetişkin iken elden geldiğince onları koruyabilme.

2- Çevreyi tanıma:

Su, dağ ve çeşitli eşyaları kullanarak elleri tanıma (raket, top, eskrim v.s.).

3- Başkalarını tanıma:

Arkadaşını ve rakibini.

4- Estetik bir bilgi edinme:

Vücut konusunda istenilen ve gerekli olan anda becerili hareketi yapabilme.

Sağlıklı yaşam için sporun bilinçli yapılması ne tür bir çalışma gerektirmektedir?

Sağlıklı insan

Sağlıklı insan, sinir, sindirim, iç organlar gibi sistemleri belirli bir güçte olan kimsedir. Kişinin sağlıklı bir yapıya sahip

olup olmadığını saptamak ise başlı başına bir uzmanlık alanıdır. Ancak, geniş halk kitlelerini, pratik doğrultuda konunun içerisine çekmek için pek çok ülkelerde ilginç ölçüm metodları geliştirilmiştir. Bunlardan en yaygın kullanılan ise kalp ve iç organlar gücünü ölçmede kullanılan Cooper testidir. Bu test 12 dk. süre ile koşarak veya yürüyerek sürekli mesafe alırsanız 12 dk. sonunda metre cinsinden katettiğiniz mesafe, sizin iç organlar sisteminiz hakkında bilgi verebilir.

Bu teste göre iç organlar sisteminiz yönünden 5 gruptan birine ait oluyorsunuz. Pekiyi, iyi, orta, zayıf, çok zayıf şeklinde grubunuzu saptadıktan sonra sağlıklı bir yapıya kavuşmak veya sağlığınızı devam ettirmek için, kendi grubunuzun antreman programına da sahipsiniz demektir. Şöyle ki:

1. grup: Haftada 3 kez kalbinizin dakikalık atım sayısı 130-150 civarında atacağı tempoda 15 dk. koşunuz veya yürüyünüz.

2. grup: Haftada 4 kez kalbinizin dakikalık atım sayısı, 130-150 arasında atacağı tempoda 20 dk. koşunuz veya yürüyünüz.

3. grup: Haftada 4 kez kalbinizin dakikalık atım sayısı 130-150 arasında atacağı tempoda 20 dk. koşunuz veya yürüyünüz.

4. grup: Haftada 4 kez kalbinizin dk'lık atım sayısı 130-150 arasında atacağı tempoda 30 dk. koşunuz veya yürüyünüz.

5. grup: Haftada 5 kez kalbinizin dk'lık atım sayısı 125-130 arasında atacağı tempoda 30 dk. koşunuz veya yürüyünüz.

Ana hatları ile sunulan bu veriler, kesin uygulama reçeteleri olmayıp, salt konu hakkında asgari bilgi edinilmek için savunulmaktadır. Konunun daha bilinçli bir şekilde irdelenmesi ise, doğal olarak uzmanlarla diyalog kurulmasını gerektirir. Uzmanların aldığı bir ortamda ise unutulmaması gereken en önemli konu, eğer bu uygulama tek başına yönetiliyorsa uygulama sırasında dakikalık kalp atışlarının her 3 dk'da bir kontrol edilip, atışların kesinlikle 150 rakamının üzerine çıkarılmamasıdır. Çünkü herhangibir çalışma sonucu dakikalık kalp atışının 150 rakamının üzerine çıkması, vücutta fazla asit birikmeye başladığını vurgular. Vücutta toplanan fazla asit ise, büyük bir olasılıkla değişik organlarda kramplar meydana getirebilir.

Örnek program: Jogging

Birçok ülkede geniş halk kitlelerinin uyguladığı bir fiziksel aktivite olan jogging, insanın evrensel yapısına en uygun olan hareketlerindendir (yürüme, koşma, gibi). Normal bir yürüyüşle hız saatte 4-5 km. kadar olduğu halde jogging'te 8-10 km. kadardır. Yürüyüşte iki ayağınızdan birisi ya da her ikisinin bir an için zeminle teması vardır. **Tırıs koşu** şeklinde yapılan jogging'te iki ayağın da yerden bir an için ayrılması söz konusudur. Özel bir beceri, alan ve yaş sınırı gerektirmez. Vücut dik, dizler fazla kaldırılmadan, kollar yanda fazla sallanmadan tercihan yumuşak çim, toprak zeminde yapılır.

Jogginge başlayanlar için iki örnek verebiliriz.

1- Başlangıçta haftada 2 gün 20'şer dk'lık yürüyüş jogging. Zamanla yürünen mesafe azaltılır, jogging yapılan mesafe artar.

2-3 hafta sonra mesafenin tümü 20 dk'ya uyan şekilde jogging olarak tamamlanır. Daha sonra tedrici olarak ya haftada çalışma günü arttırılır, süre aynı kalır ya da gün sayısı aynı kalır çalışma süresi arttırılır. Belirgin bir fiziksel güç uyumu sağlandıktan sonra haftada 3-5 gün, günde en az 15-60 dk. ve her çalışmada daha önce bahsettiğimiz kapasitenin % 60-90 ile (subroksimal) kazanılan dayanıklılığın korunması olasıdır.

2- Yukarıdaki örneğin mesafelere göre yapılması da mümkün olabilmektedir. Aradaki fark birinde zamana uyarak diğerinde mesafeye uyarak çalışma yapabilmenizdir. Uygun olanı seçip gelişim aşamasını tamamladıktan sonra kazanılan dayanıklılığın korunması için yukarıdaki öneriyi unutmayınız. Haftada 3-5 gün, günde 15-60 dk (% 60-90 şiddet).

Şimdi bu program için uygun bir örnek verelim:

1. hafta:
1. gün yavaş yürüyüş 1500 m
2. gün 400 m yavaş, 400 m hızlı yürüyüş (2 kez) 1600 m
3. gün hızlı yürüyüş 2000 m

2. hafta:
1. gün: 300 m hızlı yürüyüş, 100 m yavaş jogging (3 kez) 1200 m
2. gün: 200 m hızlı yürüyüş, 200 m yavaş jogging (4 kez) 1600 m
3. gün: 400 m yavaş yürüyüş, 400 m yavaş jogging (3 kez) 2400 m

3. hafta:
1. gün: 800 m yavaş jogging, 400 m hızlı yürüyüş (2 kez) 2400 m
2. gün: 1200 m yavaş jogging, hızlı yürüyüş 300 m (2 kez) 3200 m
3. gün: yavaş jogging 3000 m

4. hafta:
1. gün: 400 m hızlı jogging, 400 m yavaş jogging (4 kez) 3200 m
2. gün: 800 m yavaş jogging, 400 m hızlı jogging (3 kez) 3600 m
3. gün: 800 m yavaş jogging, hızlı jogging (3 kez) 4800 m

5. hafta:
1. gün: 800 m hızlı jogging, 400 m yavaş jogging (5 kez) 6000 m
2. gün: 400 m yavaş jogging, 1200 m hızlı jogging (4 kez) 6400 m
3. gün: hızlı jogging 5000 m

6. hafta:
1. gün: 400 m hızlı jogging, 400 m daha hızlı jogging (6) 4800 m
2. gün: 800 m hızlı jogging, 800 m daha hızlı jogging (4) 6400 m
3. gün: Daha hızlı jogging 7000 m

Bunun dışında kendi kendinize egzersiz tipini, şiddetini, süresini ve sıklığını ayarlayabileceğiniz programlardan sözetmiştik. Seçilen fiziksel aktivitenin çeşitli nedenlerle yapılamaması durumunda aynı "MET" değerinde başka bir çalışma da yapılabilir. Örneğin hava kötü ise jogging ya da koşu yerine evde ip atlanabilir.

"Bu yazı 1989 İstanbul İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği günlerinde sunuldu."

BASIN AÇIKLAMASI

(İşçi Sağlığı Derneği Gn. Başkanlığından bildirilmiştir.)

"İŞÇİ SINIFIMIZI, SENDİKALARI, KAMUOYUNU HEKİM EYLEMLERİNİ VE HEKİMLERİN HAKLI İSTEMLERİNİ DESTEKLEMEYE ÇAĞIRIYORUZ."

İşçi Sağlığı Derneği, işçi sınıfımızı ve emekçi halk kitlelerini örgütleri aracılığıyla Ankara, İstanbul ve İzmir'de çeşitlenerek yükselen hekim eylemlerini desteklemeye ve meslek odalarıyla dayanışmaya çağırır.

Ağırlıklı olarak kamu sektöründe çalışan hekimler, "memur, işçi, sözleşmeli" sayılmakta, buna karşılık demokratik haklardan yararlanamamaktadırlar.

Hekimlere yer yer angarya uygulanmakta, düşük ücretlerle çalıştırılmakta, hastane nöbetleri sonrasında izin ve ücret istemleri reddedilmektedir.

Bu koşullarda hekimler, siyasi iktidarın, Sağlık Bakanlarının ve bürokrasinin işi savsaklama ve tehdit politikalarına aldırmadan protesto eylemlerini ve hak arama eylemlerini geliştirmekte ve yükseltmektedirler.

İşçi sınıfımız açısından bu eylemlerin özel bir önemi vardır:

İlk olarak, hekim eylemleri ve protestoları, yükselen işçi hareketlerinin emekçi sınıfları etkilediğinin kanıtıdır. Hekimler sendikalaşmak istemektedirler.

İkincisi, hekimlerin, hastaları için yeterli zamanı ayırmaları bilimsel ve mesleki yükümlülükleri arasındadır. Bu süreç başlamıştır. Gerçi bu konuda T.Tabipleri Birliğinin 1978 ve 1980 genel kurulunda alınmış ilke kararı vardır. Ancak hekimi köle gibi çalıştıran, az sürede çok muayene yapmaya zorlayan, sağlık hizmetlerinin geriliğinden ve yetersizliğinden hekimleri sorumlu tutan, burjuva iktidarlarının hekimler üzerindeki baskısının kırılması bugünlere kalmıştır.

Üçüncüsü, bu süreç içinde S.S.K. ve Kamu hastanelerinde uygulaması "Jet hızıyla muayeneler'in yerini bilimsel ve insani muayenelere" bırakması olanakları doğmuştur. Bu uygulamayı genelleştirir ve yaygınlaştırırsak, işçi sınıfımız, genel sağlık denetimleri, meslek hastalıkları araştırmaları, zamanında tedavi ve ameliyat olanaklarına kavuşabilecektir.

Ancak, bu olgular, daha fazla hekimin ve sağlık personelinin kamu ve S.S.K. Sağlık kurumlarında işe alınmasıyla birlikte yürütülmezse olumlu bir sonuç sağlanamaz.

S.S.K.'nın kâr gözeten, özelleşmiş sağlık kurumları işleten ve burjuvazi için banka işlevi gören bugünkü yapısını ve işleyişini tersine çevirmeliyiz. S.S.K.'nın demokratikleşmesi ve işçi sınıfının yönetimine bırakılması için mücadele etmeliyiz.

İşçiler, emekçiler,

Sendika yöneticileri, emekçi halkımız,

Hekim eylemleriyle yükselen, ancak tüm sağlık meslekleri çalışanlarını ilgilendiren bu demokratik istemler ve işçi sınıfının ve emekçi sınıfların demokrasi için mücadelesi özünde birdir. Bu eylemi desteklemelerini talep ediyoruz.

İşçi Sağlığı Derneği, başından beri bu eylemlere sıcak bakmakta ve desteklemektedir. Hekim istemleri, hemşireler, laborantlar, teknik sağlık personeli ve tüm sağlık meslekleri çalışanlarının istemleriyle birleşerek ortak çaba ve ortak mücadeleyle elde edecekleri haklar ve istemlerdir.

Ağır çalışma ve yaşam koşulları, tehlikeler ve meslek hastalıkları riskleri için işlev gören bu kitle için:

1. 35 saatlik çalışma haftası,
2. Mesleki bilimsel gelişme olanakları,
3. Grevli, Toplu Sözleşmeli sendikalaşma hakkı,

temel istemleri oluşturmaktadır. Bu istemler işçi sınıfımızın güncel talepleriyle ve uzun erimli hedefleriyle uyumluluk göstermektedir. Desteklenmelidir.

İşçi Sağlığı Derneği hekim eylemlerine, üyelerinin ve işçi sınıfının yaşama hakkına ve sağlığını korumaya yönelen eylemler olarak bakmaktadır.

Bu eylemler ve istemler emekçi hekimlerin, diğer meslek sahibi emekçi aydınlar gibi, nesnel olarak Türkiye proleteryasının kapsamında yeraldıklarını kanıtlamaktadır. Hekimlerin ve sağlık meslekleri çalışanlarının proleteryanın diğer bölümleriyle aralarında varolan sosyal çevre farklılıkları, mesleki ve bilimsel bilgi farklılıklarına karşın, istemleri ve hedefleri ortaktır.

Bu düşünceyle hekim eylemlerini destekliyor ve işçi emekçi kamuoyunu da desteklemeye çağırıyoruz.

İşçi Sağlığı Derneği
Genel Başkanı
Dr. Metin Benol

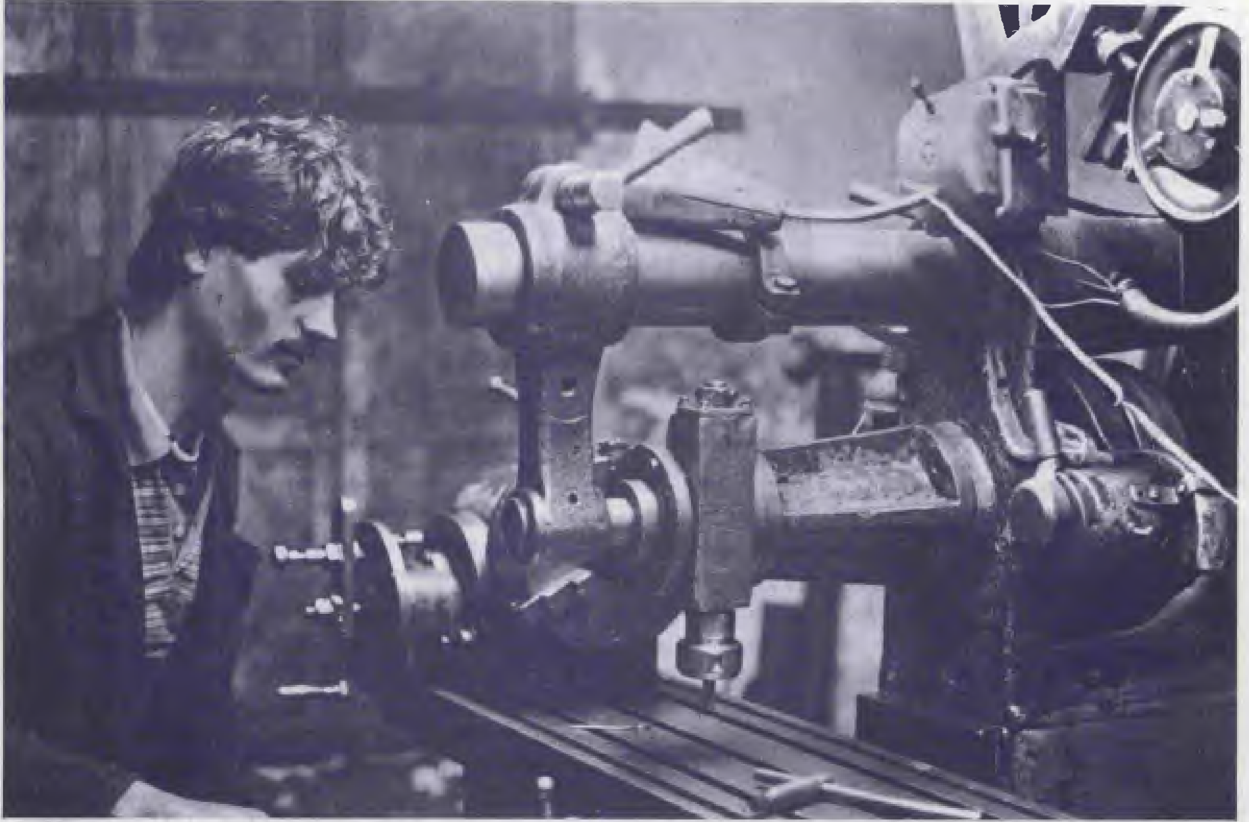
İŞÇİ ARKADAŞ

ANLATILACAK SENİN HİKÂYEN OLACAK "ÇEKİLECEK FİLM DE SENİN SİNEMANDIR."

İSD; Sinema yarışması için, sizin bildiğiniz ve yaşadığınız hikâyeleri bekliyor. Zaman kısalıyor. İşçi sınıfı kendi yaşamına vesağlıına sahip çıkmasını, sinema sanatı yoluyla da pekiştirecek film hikayelerini gündeme getiriyor. Yarışmaya ilgi yoğunlaşıyor. Sizlerin bildiklerinizi, diğer sınıf yandaşlarınız da ilgiyle bekliyor. Yarışma herkese açık.

Film Hikayeleri ve Senaryoları Yarışmasına son katılma tarihi 1 Eylül'dür. Konu sizin konunuz. Hikâye de sizin hikâyenizdir. Film de sizin filminiz olacak. Haydi kalem başına. Yazdıklarınızı; dergimizin adresine göndermeniz yarışmaya katılmak için yeterlidir. Bekliyoruz. Başarılar dileriz.

SANAT-KÜLTÜR BÜROSU

İŞÇİ YAŞAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI MESLEK HASTALIKLARI DERNEĞİ
MERKEZ YAYIN ORGANI

SAHİBİ: İ.S.D. Genel Başkanı Metin Benol
YAZI İŞLERİ MD.: Tahsin Sorkun
YÖNETİM YERİ: Hüseyin Ağa Mah. Sakız Ağacı Cad. No:20 Beyoğlu - İSTANBUL Tel:

YAYIN KURULU:
Mustafa Kızıler, Oğuz Demir, Agâh Savrun, Hatice Ünsal, Şener İnce, Gürhan Güvenkaya, Nejat Yazıcıoğlu, Metin Benol, Akif Güneş, Ahmet Yüzüak, Haydar Kızılırmak, Cahide Özkök.

Ayda bir yayınlanır, yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar, belgeler iade edilmez. Yazı ve haberlerde biçim ve dizin değişiklikleri yapılabilir. Yazılar kaynak belirtilerek izinsiz kullanılabilir.
Dizgi, Film, Montaj: PAPIRUS Basım 527 03 99
Basıldığı yer: **Seçenek Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. 516 21 53**